

अथ श्रीपाद्मे महापुराणे चतुर्थं ब्रह्मखण्डं प्रारभ्यते
श्रीवेदव्यासाय नमः

प्रथमोऽध्यायः

शौनकउवाच-

कलौसमागतेसूतप्राणिनांकेनकर्मणा
उद्धारोवैभवेत्तस्मात्कथयस्वममाग्रतः १

सूतउवाच-

साधुसाधुमुनिश्रेष्ठपुरयात्मनांवरोभवान्
सर्वेषांचजनानांचशुभवाञ्छोनिरंतरम् २
एतद्व्यासःपुराविप्रःसर्वज्ञःसर्वपूजितः
पृष्टोजैमिनिनातंसयदाहशृणुवैष्णव ३
दंडवत्प्रणिपत्यासौव्यासंसर्वार्थपारगम्
गुरुंसत्यवतीसूनुंप्रच्छमुनिपुंगवः ४

जैमिनिरुवाच-

कलौनृणांभवेत्केनमोक्षोवैकथयस्वमे
अल्पेनापिचपुरयेनमर्त्याश्चाल्पायुषोयतः ५

व्यासउवाच-

साधुसंगाद्भवेद्विप्रशास्त्राणांश्रवणंप्रभो
हरिभक्तिर्भवेत्तस्मात्ततोज्ञानंततोगतिः ६
नरोचतेकथाभूमौपापिष्ठायजनायवै
वैष्णवीसतुविज्ञेयःपापिष्ठप्रवरोद्विजः ७
श्रीकृष्णस्यकथांश्रुत्वाऽनदीभवतिवैष्णवः
असत्यांतांतुयोब्रूयाज्ज्ञेयःसपापिनांगुरुः ८
यस्मिन्स्थलेविप्रकृष्णस्यवर्ततेकथा
तस्मात्तस्माज्जगन्नाथोयातित्यक्त्वानकर्हिचित् ९
कृष्णस्ययःकथारंभेकुर्याद्विघ्नंनराधमः
नरकान्निष्कृतिर्नास्तिमन्वंतरशतावधि १०
येपुराणकथांश्रुत्वानिदंत्युपहसंतिवै
तेषांकरस्थानरकाबहुक्लेशकराःसदा ११

जन्मांतरार्जितं पापं तत्क्षणादेव नश्यति
श्रीकृष्णचरितं यो वै श्रोतुमिच्छां करोत्यपि १२
भक्त्या यो वै नरः कुर्यात् श्रीकृष्णचरितं तथा
नजानेश्रवणे तस्य का गतिर्वा भविष्यति १३
ब्रह्महत्यादिकं पापं अत्र कालमरणं तथा
सुरापानं तथा स्तेयं सर्वं नश्यति पापिनः १४
पापं कृत्वा तु यो मर्त्यः पश्चात् पापं निवर्तयेत्
तस्य पापं ब्रजे न्नाशमग्निना तूलराशिवत् १५
श्रीकृष्णचरितं विप्रतिष्ठे द्वैपुस्तकं गृहे
तस्य गृहसमीपं हि नायांति यमकिंकराः १६
जैमिनिरुवाच-
वदंति वैष्णवान्कांश्च वां च्छाब्रूहि गुरो मम
इदानीं तान् समाज्ञातुं तेषां माहात्म्यमुत्तमम् १७
व्यास उवाच-
यो नरो मस्तके भक्त्या वैष्णवांश्चिजलं द्विज
करोति सेचनं पापी तीर्थस्नानेन तस्य किम् १८
साधुसंगंतु यः कुर्यात्क्षणं वा र्द्धक्षणां द्विज
तस्य नश्यंति पापानि ब्रह्महत्या मुखानि च १९
यत्र यत्र कुले चैव एको भवति वैष्णवः
कुलं तस्य यदा पापैर्युक्तं तन्मोक्षगामिवै २०
हिंसादंभकामक्रोधैर्वर्जिताश्चैव ये नराः
लोभमोहपरित्यक्ता ज्ञेयास्ते वैष्णवा द्विज २१
पितृभक्ता दयायुक्ताः सर्वप्राणिहिते रताः
अमत्सरा वैष्णवा ये विज्ञेयाः सत्यभाषिणः २२
विप्रभक्तिरता ये च परस्त्रीषु न पुंसकाः
एकादशीव्रतरता विज्ञेयास्ते च वैष्णवाः २३
गायंति हरिनामानि तुलसीमाल्यधारकाः
हर्यङ्घ्रिसलिलैः सिक्ता विज्ञेयास्ते च वैष्णवाः २४
श्रोत्रयोर्मस्तके येषां तुलस्याः पर्णमुत्तमम्
कर्हिचिद्दृश्यते विप्रविज्ञेयास्ते च वैष्णवाः २५

पाखंडसंगरहिताविप्रद्वेषविवर्जिताः
 सिंचेयुस्तुलसीयेचज्ञातव्यावैष्णवानराः २६
 पूजयंतिहरिंयेचतुलस्याचार्ययंतिये
 कन्यादानरतायेचयेवैह्यतिथिपूजकाः २७
 शृण्वंतिविष्णुचरितंविज्ञेयावैष्णवानराः
 यस्यगृहेसुप्रतिष्ठेत्शालग्रामशिलापिच २८
 मार्जयंतिहरेःस्थानंपितृयज्ञप्रवर्तकाः
 जनेदीनेदयायुक्ताविज्ञेयास्तेचवैष्णवाः २९
 परस्वंब्राह्मणद्रव्यंपश्यंतिविषवच्चये
 हरिनैवेद्यंयेऽश्नन्तिविज्ञेयावैष्णवाजनाः ३०
 वेदशास्त्रानुरक्तायेतुलसीवनपालकाः
 राधाष्टमीव्रतरताविज्ञेयास्तेचवैष्णवाः ३१
 श्रीकृष्णपुरतोयेचदीपंयच्छंतिश्रद्धया
 परनिंदांनकुर्वंतिविज्ञेयास्तेचवैष्णवाः ३२
 सूतउवाच-
 पृष्टोजैमिनिनाव्यासइत्युक्तःसयथाक्रमम्
 मयेदंकथ्यतेब्रह्मन्यत्प्रसंगाद्गुरोःश्रुतम् ३३
 अध्यायंश्रद्धयायुक्तंयेशृण्वंतिनरोत्तमाः
 सर्वपापविनिर्मुक्तायांतिविष्णोःपरंपदम् ३४

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखंडेव्यासजैमिनिसंवादेप्रथमोऽध्यायः १

द्वितीयोऽध्यायः

सूतउवाच-
 शृणुशौनकवक्ष्यामिचान्यधर्मपुरातनम्
 व्यासजैमिनिसंवादंश्रोतृणांपापनाशनम् १
 जैमिनिरुवाच-
 कर्मणाहिगुरोकेनमंदिरंजगतीपतेः
 यातितत्कथयस्वाद्यनरःपापीचमेप्रभो २
 व्यासउवाच-
 श्रीकृष्णमंदिरेयोवैलेपनंकुरुतेनरः

सर्वपापविनिर्मुक्तःश्रांतोयातिहरेर्गृहम् ३
 यश्चांबुलेपनंकुर्यात्संक्षेपाच्छृणुजैमिने
 तस्यपुण्यमहंवच्मिमंदिरेजगतीपतेः ४
 तत्रयावंतिपश्यंतिरजांसिचद्विजोत्तम
 तावत्कल्पसहस्राणिसवसेद्विष्णुमंदिरे ५
 पुरासीदंडकोनाम्नाचौरोलोकभयप्रदः
 ब्रह्मस्वहारीमित्रघ्नोयुगेद्वापरसंज्ञके ६
 असत्यभाषीक्रूरश्चपरस्त्रीगमनेरतः
 गोमांसाशीसुरापश्चपाखंडजनसंगभाक् ७
 वृत्तिच्छेदीद्विजातीनान्यासापहारकस्तथा
 शरणागतहंताचवेश्याविभ्रमलोलुपः ८
 एकदासद्विजश्रेष्ठकस्यचिद्विष्णुमंदिरम्
 जगामहरणार्थायविष्णोर्द्रव्यंसमूढधीः ९
 अथद्वारिप्रविश्यासावंग्निःकर्दमसंयुतः
 प्रोच्छितःसकलंनिम्नेभूमौदेवगृहस्यच १०
 तेनैवकर्मणाभूमिर्निम्नरिक्ताबभूवह
 लोहस्यचशलाकाभ्यामुद्घाटयत्वररंमुदा ११
 प्रविवेशहरेर्गेहंवितानवरशोभितम्
 रत्नकांचनदीपाठयंपरिध्वस्तमहत्तमम् १२
 नानापुष्पसुगंधाढयंनानापात्रसमाकुलम्
 सुवासितस्यतैलस्यगंधेनपरिपूरितम् १३
 अनेनहारकेणाथपर्य्यकैसुमनोहरे
 शायितोराधयासाद्धृष्टःपीतांबरोऽच्युतः १४
 प्रणम्यराधिकानाथंनिष्पापःसोऽभवत्तदा
 नेष्याम्यथननेष्यामिअनेनकिंभवेन्मम १५
 सेवांकर्तुमशक्तोऽहयतश्चौरोऽस्मि सर्वदा
 द्रव्येणकार्यमस्तीतितन्नेतुंकृतवान्मनः १६
 पातयित्वांशुकंभूमौकौशेयंकमलापतेः
 बबंधवस्तुजातंचपाणौकृत्वासकंपितः १७
 विष्णोर्मायापतेश्चाथतानिसर्वाणिजैमिने

कृत्वाशब्दंसुघोरंचपतितान्यथतानिवै १८
 परित्यज्यसुनिद्रांचधावंतइतिकिन्वहो
 आगताबहुशोलोकाश्चोरोद्रव्यंजवेनच १९
 त्यक्त्वाधनंचचौरोऽपित्रस्तःकिंचिज्जगामह
 दंशितःकालसर्पेणमृतोऽसौगतकिल्बिषः २०
 यमाज्ञयातस्यदूताःपाशमुद्गरपाणयः
 आगतास्तंसमानेतुंदंष्ट्रिणश्चर्मवाससः २१
 बबंधुश्चर्मपाशेननिन्युर्दुर्गमवर्त्मना
 दृष्ट्वातंशमनःक्रुद्धःपप्रच्छसचिवंप्रति २२
 यमउवाच-

अनेनकिंकृतंकर्मपापंवापुण्यमेववा
 समूलंवदहेप्राज्ञचित्रगुप्तममाग्रतः २३
 चित्रगुप्तउवाच-

सृष्टानियानिपापानिविधात्रापृथिवीतले
 कृतान्यनेनमूढेनसत्यमेतन्मयोदितम् २४
 किंत्वाकर्णयलोकेशसुकृतंचास्यवर्त्तते
 मन्येऽहयमुनाभ्रातःसर्वपापविलोपितत् २५
 धर्मराजउवाच-

किंपुण्यंवर्त्ततेऽमात्यवदसारंममांतिके
 श्रुत्वैवंतद्विधास्यामियत्रयोग्योभवेदसौ २६
 यमस्यवचनंश्रुत्वासभयश्चित्रगुप्तकः
 कृत्वाहस्तांजलिप्राहचात्मनःस्वामिनेद्विज २७
 चित्रगुप्तउवाच-

हरणार्थंहरेर्द्रव्यंगतोऽसौपापिनांवरः
 प्रोज्झितःकर्दमोराजन्पादयोर्द्वारतोहरेः २८
 बभूवलिप्तासाभूमिर्बिलच्छिद्रविवर्जिता
 तेनपुण्यप्रभावेणनिर्गतंपातकंमहत्
 वैकुण्ठंप्रतियोग्योऽसौनिर्गतस्तवदंडतः २९
 व्यासउवाच-

श्रुत्वासवचनंतस्यपीठंकनकनिर्मितम्

ददौ तस्मै चोपविष्टस्तत्र पूज्यो यमेन सः ३०
ननामशिरसातं वै प्रोवाच विनयान्वितः
यम उवाच-

पवित्रं मंदिरं मे ऽद्य पादयोस्तद्धिरेणुभिः ३१
कृतार्थो ऽस्मि कृतार्थो ऽस्मि कृतार्थो ऽस्मि न संशयः
इदानीं गच्छ भो साधो हरेर्मंदिरमुत्तमम् ३२
नानाभोगसमायुक्तं जन्ममृत्युनिवारणम्
व्यास उवाच-

इत्युक्त्वा धर्मराजो ऽसौ स्यंदने स्वर्णनिर्मिते ३३
राजहंसयुते दिव्ये तमारोप्य गतै नसम्
समस्तसुखदं स्थानं प्रेषयामास चक्रिणः ३४
एवं प्रविष्टो वै कुण्ठे तत्र तस्थौ सुखंचिरम्
लेपनं ये प्रकुर्वन्ति भक्त्या तु हरि मंदिरम् ३५
तेषां किं वा भविष्यति न जाने ऽहद्विजोत्तम
यद्दं शृणुयाद्भक्त्या पठेद्यो वा समाहितः ३६
कोटिजन्मार्जितं पापं नश्यत्येव न संशयः ३७

इति श्रीपाद्मे महापुराणे ब्रह्मखण्डे हरि मंदिरलेपनमाहात्म्यं
नाम द्वितीयोऽध्यायः २

तृतीयोऽध्यायः

शौनक उवाच-

कार्तिकस्य च माहात्म्यं ब्रूहि सूतममाग्रतः
तद्ब्रूतस्य फलं किं वा दोषं किं तदकुर्वतः १

सूत उवाच-

पुरैकदामुनिश्रेष्ठव्यासं सत्यवतीसुतम्
जैमिनिः पृष्टवाने तदारेभे कथितं मुनिः २

व्यास उवाच-

तिलतैलं मैथुनं यः शुभदे कार्तिके त्यजेत्
बहुजन्मकृतैः पापैर्मुक्तो याति हरेर्गृहम् ३
मत्स्यं च मैथुनं यो वै कार्तिकेन परित्यजेत्

प्रतिजन्मनिसंमूढःशूकरश्चभवेद्ध्रुवम् ४
 कार्तिकेतुलसीपत्रैःपूजयेद्वैजनार्दनम्
 पत्रेपत्रेऽश्वमेधस्यफलंप्राप्नोतिमानवः ५
 कार्तिकेमुनिपुष्पैर्यःपूजयेन्मधुसूदनम्
 देवानांदुर्लभंमोक्षंप्राप्नोतिकृपयाहरेः ६
 कार्तिकेमुनिशाकंवैयोऽश्नातिचनरोत्तमः
 संवत्सरकृतंपापंशाकेनैकेननश्यति ७
 फलंतस्यनरोऽश्नातिचोर्जेयोवैहरिप्रिये
 प्रदत्त्वातुहरेर्ब्रह्मन्वृजिनंकोटिजन्मजम् ८
 सुरसंसर्पिषायुक्तंदद्याद्योहरयेपिच
 सर्वपापैर्विनिर्मुक्तःसगच्छेद्धरिमंदिरम् ९
 कार्तिकेयोनरोदद्यादेकपद्मंहरावपि
 अंतैविष्णुपदंगच्छेत्सर्वपापविवर्जितः १०
 प्रातःस्नानंनरोयोवैकार्तिकेश्रीहरिप्रिये
 करोतिसर्वतीर्थेषुयत्स्नात्वातत्फलंलभेत् ११
 कार्तिकेयोनरोदद्यात्प्रदीपंनभसिद्विजः
 विप्रहत्यादिभिःपापैर्मुक्तोगच्छेद्धरेर्गृहम् १२
 मुहूर्तमपियोदद्यात्कार्तिकेप्रीतयेहरेः
 दीपंनभसिविप्रेन्द्रतस्मिंस्तुष्टःसदाहरिः १३
 योदद्याच्चगृहेदीपंकृष्णस्यसघृतंद्विजः
 कार्तिकेचाश्वमेधस्यफलंस्याद्वैदिनेदिने १४
 प्रदीपस्यचमाहात्म्यंविशेषमुच्यतेमया
 निशामयद्विजश्रेष्ठसेतिहासंसमाहितः १५
 पूर्वत्रैतायुगेविप्रोवैकुण्ठोनामतःशुचिः
 यस्यसंगप्रभावेणमुक्तोभवतिपातकी १६
 एकदाकार्तिकेसोऽपिप्रदीपंपुरतोहरेः
 दत्त्वागृहंगतोविप्रोघृतपूर्णद्विजर्षभः १७
 सर्पिस्तत्स्वादितुचाखुरागतोऽपिप्रदीपतः
 यावत्स्वादितुमारैर्भेबोधितोऽसौप्रदीपकः १८
 मूषकोऽग्निभयात्तत्रवेगेनापिपलायितः

आखोश्चसकलंपापंविनष्टंकृपयाहरेः १६
 सर्पेणदंशितश्चाखुःप्राणत्यागंचकारह
 ततोयमाज्ञयादूताःपाशमुद्गरपाणयः २०
 आगतास्तंसमानेतुंबबंधुश्चर्मरज्जुभिः
 यावन्नेतुंमनश्चक्रुःशंखचक्रगदाधराः २१
 आगतागरुडारूढाविष्णुदूताश्चतुर्भुजाः
 विमानंगगनेचैवराजहंसयुतंशुभम् २२
 निर्मितंकनकैःशुद्धैःकामगंकृपयाहरेः
 पाशंछित्वाततोदूताःप्रोचुस्तेयमकिंकरान् २३
 विष्णुभक्तोऽप्यसौमूढाव्यर्थंतुबंधनंकृतम्
 गच्छध्वंशमनप्रेष्यायदिवांछास्तिजीवितुम् २४
 श्रुत्वाप्रकंपितास्तेवैपृच्छंतिविनयान्विताः
 केनपुरायप्रभावेणयुष्माभिर्नीयतेपुरम् २५
 असौविष्णोर्महापापीयूयंतद्वक्तुमर्हथ
 विष्णुदूताऊचुः-
 पुरतोवासुदेवस्यप्रदीपबोधनंकृतम् २६
 तेनैवकर्मणादूतानयामोविष्णुमंदिरम्
 अनिच्छयापियःकुर्याद्विष्णोर्दीपस्यबोधनम् २७
 कोटिजन्मार्जितंपापंत्यक्त्वायातिहरेर्गृहम्
 भक्त्याप्रदीपंयोदद्यात्कार्तिकेतुहरेर्दिनेः २८
 तस्यपुरायंसमारुयातुंनशक्तोहरिणाविना
 घृतपूर्णप्रदीपंयोभक्त्यादद्याद्धरेर्गृहे २९
 अश्वमेधसहस्रेणतस्यकिंवाप्रयोजनम्
 अश्वमेधप्रकर्तायःस्वर्गयातिहरेर्दिने ३०
 कार्तिकेदीपदाताचसगच्छेद्धरिमंदिरम्
 व्यासउवाच-
 इतिश्रुत्वाततोदूतागतास्तेवैयथागताः ३१
 विष्णुदूतारथेकृत्वागतास्तंविष्णुमंदिरम्
 विष्णुसान्निध्येवास्यमन्वंतरशतंगतम् ३२
 ततोमर्त्येराजकन्याबभूवकृपयाहरेः

पुत्रपौत्रसमायुक्ताचिरंभोगंचकारसा ३३

इतःपुनर्गतासातुगोलोकंहरिसेवया

सूतउवाच-

भक्त्याशृणोतियोमर्त्योदीपमाहात्म्यमुत्तमम् ३४

सर्वपापविनिर्मुक्तःसयातिविष्णुमंदिरम् ३५

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखंडेदीपदानमाहात्म्यं

नामतृतीयोऽध्यायः ३

चतुर्थोऽध्यायः

शौनकउवाच-

जयंत्याःसूतमाहात्म्यंकदासाक्रियतेजनैः

कथयस्वमयित्वंवैपोतःसंसारसागरे १

सूतउवाच-

शृणुविप्रप्रवक्ष्यामियत्पृष्टोमुनिसत्तम

पुराब्रह्मानारदेनपृष्टएतत्सुरालये २

नारदउवाच-

जयंत्याश्चैवमाहात्म्यंकथयस्वपितामह

यच्छ्रुत्वाहंगमिष्यामितद्विष्णोःपरमंपदम् ३

ब्रह्मोवाच-

शृणुष्वावहितोविप्रतवाग्रेकथयाम्यहम्

जयंत्याउपवासेनविष्णुलोकंसगच्छति ४

स्मरणात्कीर्तनात्पापंसप्तजन्मार्जितंमुने

जयंतीदहतेतच्चकिंपुनःसोपवासकृत् ५

जन्माष्टमीचनवमीचैत्रेमासिसिताशुभा

कृष्णाचतुर्दशीकुंभेमेषेशुक्लाचतुर्दशी ६

दुर्गाष्टम्याश्विनेशुक्लाद्वादशीश्रवणान्विता

महापुण्याश्चशुभदाजयंत्यःषट्प्रकीर्तिताः ७

कृष्णजन्माष्टमीपूर्वाप्रसिद्धापापनाशिनी

क्रतुकोटिसमाह्येषातीर्थानामयुतैःसमा ८

कर्तागवांसहस्रंतुयोददातिदिनेदिने

तत्फलंसमवाप्रोतिजयंत्यांसमुपोषणे ९
 हेमभारसहस्रंतुकुरुक्षेत्रेविग्रहे
 तत्फलंसमवाप्रोतिजयंत्यांसमुपोषणे १०
 कृष्णाजिनसहस्राणितिलधेनुशतानिच
 तत्फलंसमवाप्रोतिजयंत्यांसमुपोषणे ११
 कन्याकोटिसहस्राणांदानेभवतियत्फलम्
 तत्फलंसमवाप्रोतिजयंत्यांसमुपोषणे १२
 ससागरामिमांपृथ्वद्यंदत्वायल्लभतेफलम्
 तत्फलंसमवाप्रोतिजयंत्यांसमुपोषणे १३
 वापीकूपतडागदिकर्तव्यंदेवतालये
 तत्फलंसमवाप्रोतिजयंत्यांसमुपोषणे १४
 मातापित्रोर्गुरूणांचभक्तियुक्तःकरोतियः
 तत्फलंसमवाप्रोतिजयंत्यांसमुपोषणे १५
 आपदाहरणार्थायतीर्थसेवाकृतात्मनाम्
 सत्यव्रतानांयत्पुरयंजयंत्यांसमुपोषणे १६
 गंगायांनर्मदायांयत्पुरयंसारस्वतेजले
 स्नात्वापुरयमवाप्रोतिजयंत्यांसमुपोषणे १७
 यत्पुरयंश्राद्धकर्तृणांपितृणामिंदुसंक्षये
 तत्फलंसमवाप्रोतिजयंत्यांसमुपोषणे १८
 नारदउवाच-
 केनकेनकृतापूर्वकथयस्वपितामह
 ब्रह्मोवाच-
 कार्तवीर्येणकर्णेनकुमारेणचधीमता १९
 सगरेणदिलीपेनकाकुस्थेनकृतापुरा
 गौतमेनचगाग्येणजामदग्न्येनधीमता २०
 वाल्मीकिनाकृतापूर्वद्रौपदेयेनसाधुना
 ददातिवांछितान्कामान्भाद्रपस्यसिताष्टमी २१
 प्राजापत्यर्क्षसंयुक्ताविशेषेणमताष्टमी
 वर्षेवर्षेप्रकर्तव्याप्रीत्यर्थेचक्रपाणिनः २२
 कोटिजन्मार्जितंपापंमुहूर्तेनविलीयते

रात्रौजागरणंकृत्वानिष्ठापूर्वजितेंद्रियः २३
 गंधपुष्पादिनैवेद्यैः पूजनीयः पृथक्पृथक्
 एवंयः कुरुते विप्रजयंतीसमुपोषणम् २४
 कोटिजन्मार्जितं पापं ज्ञानतोऽज्ञानतः कृतम् २५
 प्रसादाद्देवकीसूनोर्यामार्द्धेन विलीयते
 जयंतीतिथिसंप्राप्तौ भुंजते येन राधमाः २६
 त्रैलोक्यसंभवं पापं भुंजते तेन संशयः
 सागराद्यानितीर्थानि मुक्तस्थानानि सर्वशः २७
 गृहेतिष्ठंति सर्वांगे जयंती ब्रतकारिणः
 तस्य सर्वाणि तीर्थानि देहेतिष्ठंति देवताः २८
 करोति यो नरो भक्त्या जयंतीं कृष्णवल्लभाम्
 न वेदेन पुराणेन मया दृष्टं महामुने २९
 तत्समं नाधिकं वापि कृष्णराधाष्टमी ब्रतम्
 न करोति नरो भक्त्या स भवेत् क्रूरराक्षसः ३०
 यो नरोऽश्नाति मूढात्मा जयंती वासरे द्विज
 महानरकमश्नाति यथा च हरिवासरे ३१
 अतीतमागतं यस्तु कुलमेकोत्तरं शतम्
 पतेत्तु नरके घोरे जयंत्यां भोजनेन वै ३२
 जयंती बुधवारे च रोहिण्यासहितायदा
 भवेच्च मुनिशार्दूलकिंकृतैर्ब्रतकोटिभिः ३३
 कृते त्रेतायुगे चैव द्वापरे च कलयुगे
 कृतासम्यग् विधानेन जयंती पापनाशिनी ३४
 जागरे पद्मनाभस्य पुराणं पाठयेत्तु यः
 आजन्मोपार्जितं पापं दहते तूलराशिवत् ३५
 यः शृणोति नरो भक्त्या पुराणं हरिवासरे
 कोटिजन्मार्जितं तस्य पापं नश्यति तत्क्षणात् ३६
 वासरे पद्मनाभस्य पूजयेद्वाचकं मुने
 कुलकोटिं समुद्धृत्य विष्णुलोके स पूज्यते ३७
 जयंत्यामुपवासेन यो नरोऽत्र पराङ्मुखः
 सर्वधर्मविनिर्मुक्तो यात्यसौ नरकंध्रुवम् ३८

गंधपुष्पैश्चधूपैश्चघृतपूर्णप्रदीपकैः
 पूजयेद्भक्तिभावैश्चदद्याद्विप्रायदक्षिणाम् ३६
 विधिनानेनयोविप्रजयंतीं प्रकरोति च
 नरो वै तारयेद्भक्त्या पुरुषानेकविंशतिम् ४०
 नदौर्भाग्यं न वै धव्यं न भवेत्कलहो गृहे
 संततेर्न विरोधं च न पश्यति धनक्षयम् ४१
 यान्यांश्चिकीर्षते कामान् जयंती समुपोषकः
 तांस्तान्प्राप्नोति सकलान् विष्णुलोकं स गच्छति ४२
 विष्णुभक्तिपरानित्यं जयंती व्रतमानसाः
 ते धन्यास्ते कुलीनास्ते ईश्वरास्ते च पंडिताः ४३
 यानिकानि च तीर्थानि व्रतानि नियमानि च
 जयंती वासरस्यैव कलां नार्हति षोडशीम् ४४
 भाद्रे वै चोभये पक्षे यः करोति स भार्यकः
 राधाकृष्णाष्टमीं वत्सप्राप्नोति हरिसन्निधिम् ४५
 व्रतं च पुण्यकारं च यः करोति सदाहरेः
 स याति विष्णोर्वैकुण्ठं जयंती समुपोषकः ४६
 आचारहीनं कुलभ्रष्टं कीर्तिहीनं कुयोनिजम्
 नाशयत्याशुपापं च जयंती हरिवल्लभा ४७
 मेरुतुल्यानि पापानि ब्रह्महत्यादिकानि च
 स निर्दहति सर्वाणि जयंत्यां समुपोषकः ४८
 पुत्रार्थी लभते पुत्रं धनार्थी लभते धनम्
 मोक्षार्थी लभते मोक्षं जयंत्यां समुपोषकः ४९
 जयंती करणे चित्तं येषां भवति तत्परम्
 यमोऽपि शंकेते नित्यं ते याति परमांगतिम् ५०
 सूत उवाच-
 कथयित्वा नारदं तु ययौ स च यथागतः
 मयापि कथितं ब्रह्म न्यत्पृष्टोऽह त्वयामुने ५१
 माहात्म्यं च जयंत्या ये शृण्वन्ति भक्तिभावतः
 तेऽपि याति परं धाम विमुक्ताः सर्वपातकैः ५२
 पुराणवाचकं ब्रह्म न्जयंती व्रतिनं तथा

येपश्यन्तिनराःपापास्तेयांतिपरमंपदम् ५३

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखंडेब्रह्मनारदसंवादेजयन्तीव्रतमाहात्म्यं

नामचतुर्थोऽध्यायः ४

पंचमोऽध्यायः

शौनकउवाच-

कथयस्वमहाप्राज्ञपुत्रहीनोजनोभवेत्
कर्मणाकेनवैसूतपुत्रोभवतिकेनच १

सूतउवाच-

एतत्पृष्टःपुराब्रह्मानारदेनमहात्मना
सयदाहतदातंचशृणुष्वमुनिपुंगव २
नारदउवाच-

पितामहमहाप्राज्ञसर्वतत्त्वार्थपारग
अपुत्रोवैभवेन्मर्त्यःकर्मणाकेनपद्मज ३
वंध्यास्त्रीवाभवेत्केनवृजिनेनममाग्रतः
कथयशृणवतोवैमेसर्वप्राणिहितेरत ४
दुहिताजायतेकेनकर्मणावानपुंसकः
मृतवत्सोभवेत्केनमृतवत्सातिदुःखिता
केनपुण्येनभोब्रह्मन्पुनःपुत्रोभवेद्दद ५
ब्रह्मोवाच-

कथयामिसमासेनसावधानेनतच्छृणु
वृत्तांतंपृच्छसित्वंवैशृणवतांविस्मयप्रदम् ६
पूर्वजन्मनियोमर्त्योवर्तन्नंब्राह्मणस्यच
हरेद्वाहारयेदत्रपुत्रहीनोभवेत्किल ७
इहजन्मनियोमर्त्यःपुराणश्रवणंहिच
ससस्याभूमेर्दानंचकुर्याद्वैश्रद्धयान्वितः ८
धेनुंबहुगुणांहैमींबहुदुग्धांसदक्षिणाम्
सुवर्णप्रतिमांचैवतस्यपुत्रोभवेद्ध्रुवम् ९
पूर्वजन्मनियानारीपरबालकघातनम्
करोतिकपटेनैवबालहीनाभवेद्ध्रुवम् १०

सौवर्णप्रतिमादानंयानारीश्रद्धयान्विता
 कुर्यात्पानंब्राह्मणस्यभक्त्यावैचरणोदकम् ११
 पुराणश्रवणंचैवदद्याद्वैबहुदक्षिणाम्
 बह्वपत्याजीववत्साभवेन्नास्त्यत्रसंशयः १२
 जलेनिमग्नंबालंयोदृष्ट्वायानसमुद्धरेत्
 इहजन्मन्यपुत्रोवैसाऽपुत्रीचभवेद्ध्रुवम् १३
 वृषभंचैवकूष्मांडंससुवर्णसवस्त्रकम्
 दद्याद्दानंब्राह्मणस्यकुर्याद्बालव्रतंशुभम् १४
 गौरींकन्यांतथाकुर्यात्पुराणश्रवणंहियः
 पुत्रोवैजायतेतस्यसर्वपातकनाशनम् १५
 पूर्वजन्मनियोमर्त्योन्निराशंचातिथिंद्विज
 कुर्यात्क्रोधेनदंडंचपुत्रहीनोभवेद्ध्रुवम् १६
 ब्राह्मणंचातिथिंचैवकुर्याद्भक्त्याप्रपूजनम्
 अन्नदानंजलंचैवतथादेवालयंशभम् १७
 पूर्वजन्मनियानारीभ्रूणहत्यांचयोनरः
 कुर्यात्सामृतवत्साचमृतवत्सोभवेद्ध्रुवम् १८
 यानारीस्वामिसहिताकुर्याच्चहरिवासरम्
 सुपुत्राभर्तृसुभगाभवेत्साप्रतिजन्मनि १९
 योनरोगोधनंकुर्याच्छूद्रःकुर्याद्विमोहितः
 ब्राह्मणीहरणंवापिकर्मणासनपुंसकः २०
 इदंतुवृजिनंकृत्वापश्चात्पुरणंकरोतियः
 इहपुरणप्रभावेणदुहिताजायतेद्विज २१
 आसीत्त्रेतायुगेराजाश्रीधरोनामतोद्विज
 अपुत्रोधनवांस्तस्यजायाहेमप्रभावती २२
 व्यासंसकलशास्त्रज्ञंसर्वलोकहितैषिणम्
 आगतंचैवपप्रच्छचापुत्रोऽहकथंद्विज २३
 उवाचनृपतेःश्रुत्वावचनंविनयान्वितम्
 राज्ञादत्तेचपीठेचनिर्मितेकनकादिभिः २४
 राजाराज्ञीतस्यपादौधौतंकृत्वाचहर्षितौ
 पीत्वापादोदकंद्वौचसर्वपातकनाशनम् २५

व्यासउवाच-

राजन्शृणुष्वयत्पृष्टमपुत्रोयेनकर्मणा
तवेयंराज्ञीचापुत्रीचैकपत्नीव्रतस्तथा २६
पूर्वजन्मनिचंद्रस्त्वंनाम्नावरतनुस्मृतः
भार्यातवापिशुभ्रांगीनाम्नावैशंकरीस्मृता २७
एकदापथियातौचनीचपुत्रंजलेपिच
मग्नंदृष्ट्वाहेलयाचगतौसपंचतांगतः २८
बहुपुण्यप्रभावेणराज्ञीराजागतौयुवाम्
तेनकर्मविपाकेनयुवायोर्नभवेत्सुतः २९
राजोवाच-

इदानींकेनपुण्येनसुतोवैजायतेप्रभो
अपुत्रस्यमनुष्याणांजीवनंहिनिरर्थकम् ३०

व्यासउवाच-

सवस्त्रंचैवकूष्माण्डंवृषभंससुवर्णकम्
देहिदानंब्राह्मणस्यकुरुबालव्रतंतथा ३१
गौरींकन्यांतथादेहिपुराणश्रवणंकुरु
पुत्रोवैजायतेतत्रसर्वपातकनाशनम् ३२
ब्रह्मोवाच-

इतिश्रुत्वाततोराजाव्यासोक्तंदानमुत्तमम्
पुराणश्रवणंचैवचकारगतकिल्बिषः ३३
ततःपुत्रोवर्षमध्येबभूवसर्वपूजितः
अभूद्राजासार्वभौमःसुंदरःकुलनायकः ३४
सूतउवाच-

यइदंशृणुयाद्भक्त्याकरोतिदानमुत्तमम्
अपुत्रोलभतेपुत्रसंक्षेपात्कथितंमया ३५
भक्त्याश्रुत्वातुयानारीकुर्याद्ब्राह्मणपूजनम्
सुपुत्रासाभवेन्नित्यंशास्त्रोक्तविधिनाद्विज ३६
सुवर्णरजतंवस्त्रंपुष्पमाल्यंचचंदनम्
योदद्यात्पुस्तकेभक्त्यासर्वपापप्रणाशनम् ३७
पूर्वजन्मनियोमूढोब्रह्मबालकघातकः

तस्यकूरोभवेत्पुत्रःसप्तजन्मांतैर्द्विजः ३८

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखण्डेब्रह्मनारदसंवादेकर्मविपाककथनं

नामपंचमोऽध्यायः ५

षष्ठोऽध्यायः

शौनकउवाच-

केनपुण्येनभोसूतवैकुण्ठंसमावाप्यते
तद्वदस्वशृण्वतोमेपोतोहिभवसागरे १

सूतउवाच-

साधुसाधुमुनिश्रेष्ठसर्वमंगलकारक
कथयामिसमासेनशृण्वतांपापनाशनम् २
विष्णवेब्राह्मणायैवमृदावेशमविनिर्मितम्
योवैदद्याद्द्विजश्रेष्ठतस्यपुण्यंनिशामय ३
विष्णुलोकेचसविप्रःसर्वपापविवर्जितः
सौधवासीभवेन्नित्यंविष्णुलोकेप्रपूज्यते ४
विष्णवेसौधगेहंयोदद्याद्ब्रह्मणायच
हरेर्निकेतनंप्राप्यस्वर्गवासीभवेद्ध्रुवम् ५
अंतेविष्णुपुरंगत्वायुक्तःकोटिकुलैर्द्विज
स्वर्णसौधेगृहेस्थित्वाकुर्याद्भोगंयथासुखम् ६
ब्राह्मणस्थापनेपुण्यंयद्वैभवतिभोमुने
संख्यांकर्तुमशक्तस्तुतद्वेधाःसर्वकारकः ७
गणयंतरेणवश्चैवगणयंतेवृष्टिबिंदवः
नगणयंतेविधात्रापिब्रह्मसंस्थापनेफलम् ८
नारदेनपुराब्रह्मापृष्टःसंसारसंभवः
वेधास्तंकथयामासतच्छृणुष्वमहामुने ९
पुरासीद्द्वापरेब्रह्मन्वारनारीसुशोभना
सुकेशीहरिणीनेत्रासुमध्याचारुहासिनी १०
नाम्नासाचंचलापांगीययौदेशांतरंकदा
सर्वपापसमायुक्तानरकेपातयंतिच ११
संगेनसिंधुनाकांक्षीजनान्देवालयंगता

तत्रक्षणंसोपविष्टातांबूलभक्षणंकृतम् १२
 शेषंचूर्णसौधभित्तौदत्वानिम्नेकुतूहलात्
 ततोगताजारकांक्षीधनार्थनगरंप्रति १३
 जारेणकेनचित्सार्द्धसंकेतःसहसाकृतः
 संकेतंतुगतावेश्यावनंरात्रौविमोहिता १४
 संकेतंनागतोवैश्योव्यशंकिष्टविलोकिता
 कथंकांतोनागतोमेसर्पव्याघ्रैश्चभक्षितः १५
 संकेतनंकथंहित्वागतःकिंकामविह्वलः
 अन्ययाज्ञातयासार्द्धमभिलाषीभवेत्किमु १६
 परामृष्यैतद्दृष्टंतःकोटपालभयाद्द्विज
 नगरंनागतासाहिरुद्धेलोकपथेतमैः १७
 एतस्मिन्नंतरेव्याघ्रःकामरूपीबलात्क्षुधी
 प्रेषितःकालदेवेनाग्रसदागत्यतांद्विज १८
 ततस्तुयमुनाभ्रातुर्दूतास्तेभीमवर्षिणः
 आगतागिरिकूटांगानेतुंतांपापकर्मणा १९
 वक्रपादावक्रमुखाउन्नासाबहुदंष्ट्रिणः
 चर्मरज्जुर्मुद्गरांश्चगृहीत्वापांशुलांद्विज २०
 बंधयामासुरुन्मत्तागणिकांचर्मरज्जुभिः
 शंखचक्रगदापद्मधारिणोवनमालिनः २१
 प्रेषितादेवदेवेनतद्भक्तवत्सलेनच
 कृष्णजीमूतसंकाशाःस्फुरद्ददनपंकजाः २२
 श्रेणीधराश्चारुनासादिव्यकुंडलभूषिताः
 ददृशुःपथिगच्छंतोविष्णोर्दूतामहात्मनः २३
 विष्णुदूताऊचुः-
 केयूयंविकृताकारालक्ष्यंतेकर्बुराइव
 इमांविष्णोःप्रियतमांनीत्वाक्वव्रजथोत्तमाम्
 इदंवचनमाकरयतेषांतेतुद्भुतंययुः २४
 अथतेक्रोधसंपन्नाविष्णोर्दूतामहाबलाः
 जघ्नुस्तेसंदेशहरान्यमस्यजगतःप्रभोः २५
 चक्रादिशस्त्रसंघैश्चसूर्यकोटिसमप्रभैः

कृतांतस्यभटाःसर्वेरुदंतस्तेपलायिताः २६
यमंप्रोचुःसभीताश्चवृत्तांतंसकलंद्विज
यमोऽपितत्कथांश्रुत्वाचित्रगुप्तमुवाचह २७
धर्मउवाच-

केनपुरायेनभोमंत्रिन्वेश्यामुक्तिंसमागता
एतन्मेपृच्छतसर्वंकथयस्वयथार्हतः २८
चित्रगुप्तउवाच-

तयापापान्यर्जितानिजन्मतःसुबहून्यपि
किंत्वाकर्णयलोकेशयदिस्यात्पुरायमस्तितत् २९
गणिकैकदाधर्मराजसर्वालंकारभूषिता
कांचित्पुरींजगामाशुजारकांक्षीधनार्थिनी ३०
तत्रदेवालयेतस्मिन्स्थित्वातांबूलभक्षणं
कृत्वातच्छेषचूर्णंतुददौभित्तौतुकौतुकात् ३१
तेनपुरायप्रभावेणगणिकागतपातका
वैकुण्ठंप्रतिसायातिनिर्गतातवदंडतः ३२
सूतउवाच-

इतिश्रुत्वाततोदूतायमोऽपिवचनंद्विज
व्यापारेचान्यतश्चित्तंददौसागणिकापिच ३३
आरूढास्यंदनेदिव्येराजहंसयुतेतथा
विष्णुलोकंययौसाचवेष्टिताविष्णुकिंकरैः ३४
श्रीविष्णोराज्ञयासाथकुलकोटियुतापिच
तस्थौसौधगृहेविप्रनानाभोगंचकारह ३५
भक्त्यायोवैहरेर्गेहेदद्याच्चूर्णंप्रयत्नतः
पुरायंकिंवाभवेत्तस्यनजानेद्विजपुंगव ३६
भक्त्याध्यायंपठेद्योवैशृणोतिसादरेणच
सर्वपापविनिर्मुक्तोयात्यसौहरिमंदिरम् ३७

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखण्डेब्रह्मनारदसंवादेशष्ठोऽध्यायः ६

सप्तमोऽध्यायः

शौनकउवाच-

कथयस्वमहाप्राज्ञगोलोकंयातिकर्मणा
सुमतेदुस्तरात्केनजनःसंसारसागरात्
राधायाश्चाष्टमीसूततस्यामाहात्म्यमुत्तमम् १
सूतउवाच-

ब्रह्माणंनारदोऽपृच्छत्पुराचैतन्महामुने
तच्छृणुष्वसमासेनपृष्टवान्सइतिद्विज २
नारदउवाच-

पितामहमहाप्राज्ञसर्वशास्त्रविदांवर
राधाजन्माष्टमीतातकथयस्वममाग्रतः ३
तस्याःपुण्यफलंकिंवाकृतंकेनपुराविभो
अकुर्वतांजनानांहिकिल्बिषंकिंभवेद्द्विज ४
केनैवतुविधानेनकर्तव्यंतद्ब्रतंकदा
कस्माज्जाताचसाराधातन्मेकथयमूलतः ५
ब्रह्मोवाच-

राधाजन्माष्टमींवत्सशृणुष्वसुसमाहितः
कथयामिसमासेनसमग्रंहरिणाविना ६
कथितुंतत्फलंपुण्यंनशक्नोत्यपिनारद
कोटिजन्मार्जितंपापंब्रह्महत्यादिकंमहत् ७
कुर्वतियेसकृद्भक्त्यातेषांनश्यतितत्क्षणात्
एकादश्याःसहस्रेणयत्फलंलभतेनरः ८
राधाजन्माष्टमीपुण्यंतस्माच्छतगुणाधिकम्
मेरुतुल्यसुवर्णानिदत्वायत्फलमाप्यते ९
सकृद्राधाष्टमींकृत्वातस्माच्छतगुणाधिकम्
कन्यादानसहस्रेणयत्पुण्यंप्राप्यतेजनैः १०
वृषभानुसुताष्टम्यातत्फलंप्राप्यतेजनैः
गंगादिषुचतीर्थेषुस्नात्वातुयत्फलंलभेत् ११
कृष्णप्राणप्रियाष्टम्याःफलंप्राप्नोतिमानवः
एतद्ब्रतंतुयःपापीहेलयाश्रद्धयापिवा १२
करोतिविष्णुसदनंगच्छेत्कोटिकुलान्वितः
पुराकृतयुगेवत्सवरनारीसुशोभना १३

सुमध्याहरिणीनेत्राशुभांगीचारुहासिनी
सुकेशीचारुकर्णाचनामालीलावतीस्मृता १४
तयाबहूनिपापानिकृतानिसुदृढानिच
एकदासाधनाकांक्षीनिःसृत्यपुरतःस्वतः १५
गतान्यनगरंतत्रदृष्ट्वासुज्ञजनान्बहून्
राधाष्टमीव्रतपरान्सुंदरेदेवतालये १६
गंधपुष्पैर्धूपदीपैर्वस्त्रैर्नानाविधैःफलैः
भक्तिभावैःपूजयंतोराधायामूर्तिमुत्तमाम् १७
केचिद्भयंतिनृत्यंतिपठंतिस्तवमुत्तमम्
तालवेषुमृदंगांश्चवादयंतिचकेमुदा १८
तांस्तांस्तथाविधान्दृष्ट्वाकौतूहलसमन्विता
जगामतत्समीपंसापप्रच्छविनयान्विता १९
भोभोःपुण्यात्मानोयूयंकिंकुर्वतोमुदान्विताः
कथयध्वंपुण्यवंतोमांचैवविनयान्विताम् २०
तस्यास्तुवचनंश्रुत्वापरकार्यहितेरेताः
आरेभिरेतदावक्तुंवैष्णवाव्रततत्पराः २१
राधाव्रतिनञ्चुः-
भाद्रेमासिसिताष्टम्यांजाताश्रीराधिकायतः
अष्टमीसाद्यसंप्राप्तातांकुर्वामप्रयत्नतः २२
गोघातजनितंपापंस्तेयजंब्रह्मघातजम्
परस्त्रीहरणाञ्चैवतथाचगुरुतल्पजम् २३
विश्वासघातजंचैवस्त्रीहत्याजनितंतथा
एतानिनाशयत्याशुकृतायाचाष्टमीनृणाम् २४
तेषांचवचनंश्रुत्वासर्वपातकनाशनम्
करिष्याम्यहमित्येवपरामृष्यपुनःपुनः २५
तत्रैवव्रतिभिःसार्द्धं कृत्वासाव्रतमुत्तमम्
दैवात्सापंचतांयातासर्पघातेननिर्मला २६
ततोयमाज्ञयादूताःपाशमुद्गरपाणयः
आगतास्तांसमानेतुंबंधुरतिकृच्छ्रतः २७
यदानेतुंमनश्चक्रुर्मस्यसदनंप्रति

तदागताविष्णुदूताःशंखचक्रगदाधराः २८
 हिरण्यमयंविमानंचराजहंसयुतंशुभम्
 छेदनंचक्रधाराभिःपाशंकृत्वात्वरान्विताः २९
 रथेचारोपयामासुस्तांनारींगतकिल्बिषाम्
 निन्द्युर्विष्णुपुरंतेचगोलोकारख्यमनोहरम् ३०
 कृष्णेनराधयातत्रस्थिताव्रतप्रसादतः
 राधाष्टमीव्रतंतातयोनकुर्व्याच्चमूढधीः ३१
 नरकान्निष्कृतिर्नास्तिकोटिकल्पशतैरपि
 स्त्रियश्चयानकुर्वतिव्रतमेतच्छुभप्रदम् ३२
 राधाविष्णोःप्रीतिकरंसर्वपापप्रणाशनम्
 अंतेयमपुरींगत्वापतंतिनरकेचिरम् ३३
 कदाचिज्जन्मचासाद्यपृथिव्यांविधवाध्रुवम्
 एकदापृथिवीवत्सदुष्टसंघैश्चताडिता ३४
 गौर्भूत्वाचभृशंदीनाचाययौसाममांतिकम्
 निवेदयामासदुःखरुदंतीचपुनःपुनः ३५
 तद्वाक्यंचसमाकर्यगतोऽहविष्णुसंनिधिम्
 कृष्णेनिवेदितश्चाशुपृथिव्यादुःखसंचयः ३६
 तेनोक्तंगच्छभोब्रह्मन्देवैःसार्द्धंचभूतले
 अहंतत्रापिगच्छामिपश्चान्ममगणैःसह ३७
 तच्छ्रुत्वासहितोदैवैरागतःपृथिवीतलम्
 ततःकृष्णःसमाहूयराधांप्राणगरीयसीम् ३८
 उवाचवचनंदेविगच्छेहंपृथिवीतलम्
 पृथिवीभारनाशायगच्छत्वमत्तर्यमंडलम् ३९
 इतिश्रुत्वापिसाराधाप्यागतापृथिवीततः
 भाद्रेमासिसितेपक्षेअष्टमीसंज्ञिकेतिथौ ४०
 वृषभानोर्यज्ञभूमौजातासाराधिकादिवा
 यज्ञार्थंशोधितायांचदृष्टासादिव्यरूपिणी ४१
 राजानंदमनाभूत्वातांप्राप्यनिजमंदिरम्
 दत्तवान्महिषीनीत्वासाचतांपर्यपालयत् ४२
 इतितेकथितंवत्सत्वयापृष्टंचयद्वचः

गोपनीयंगोपनीयंगोपनीयंप्रयत्नतः ४३

सूतउवाच-

यइदंशृणुयाद्भक्त्याचतुर्वर्गफलप्रदम्

सर्वपापविनिर्मुक्तश्चातियातिहरेर्गृहम् ४४

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखण्डेब्रह्मनारदसंवादेश्रीराधाष्टमीमाहात्म्यं

नामसप्तमोऽध्यायः ७

अष्टमोऽध्यायः

शौनकउवाच-

समुद्रमथनंसूतपुराकस्मात्कृतंगुरो

हृदयेकौतुकंजातंश्रोतुंमेवदचामरैः १

सूतउवाच-

ब्रह्मन्वच्मिसमासेनसिंधोर्मथनकारणम्

दुर्वाससेन्द्रसंवादमितिहासंशृणुष्वतत् २

महातपामहातेजादुर्वासाईश्वरांशजः

ब्रह्मर्षिःप्रययौस्वर्गमिन्द्रंद्रष्टुंसचैकदा ३

तस्मिन्दर्शकालेतंगजारूढंशचीपतिम्

दृष्ट्वास्त्रजंपारिजातांददौतस्मैमहामुनिः ४

गृहीत्वातांस्त्रजंचेंद्रोविन्यस्यगजमूर्द्धनि

देवराट्प्रययौब्रह्मन्ससैन्योनंदनंप्रति ५

हस्तीचादायतांमालांछित्त्वातुधरणीतले

चिक्षेपचमहाक्रुद्धस्तमित्याहमहामुनिः ६

त्रैलोक्यैकश्रियायुक्तोयस्मात्त्वमवमन्यसे

तवत्रैलोक्यश्रीर्नष्टाभवत्येवनसंशयः ७

ततःशक्रोजगामाशुसुप्तश्चस्वपुरंपुनः

ददर्शजगतांमाताचांतर्द्धानंगतास्वयम् ८

नष्टमंतर्द्धानवत्यांतदातस्यांजगत्रयम्

क्षुत्पिपासान्विताःसर्वेचुकुशुर्वैनिरंतरम् ९

नववर्षुर्वारिवाहाःशुष्काश्चैवजलाशयाः

सर्वेतेशाखिनःशुष्काःफलपुष्पविवर्जिताः १०

क्षुत्पिपासादिताःसर्वेब्रह्मणःसन्निधिययुः
 तंसर्वेकथयामासुःदुःखशोकंपितामहम् ११
 देवानांवचनंश्रुत्वाधातादेवगणैःसह
 भृग्वादिमुनिभिश्चैवप्रययौक्षीरसागरम् १२
 विष्णुंसमर्चयामासक्षीराब्धेरुत्तरेतटे
 मंत्रमष्टाक्षरंवेधाजपन्ध्यायन्जगत्पतिम् १३
 ततःप्रसन्नोभगवान्सर्वेषांचदिवौकसाम्
 वैनतेयंसमारुह्यचागतःसदयःप्रभुः १४
 पीतवस्त्रंचतुर्बाहुंशंखचक्रगदाधरम्
 दृष्ट्वातंजगतामीशंपुंडरीकनिभेक्षणम् १५
 विष्णुंभवोदधेःपोतंवनमालाविभूषितम्
 श्रीवत्सकौस्तुभोरस्कमानंदाश्रुपरिप्लुताः १६
 तुष्टुवुर्जयशब्देननमश्चक्रुर्निरंतरम्
 श्रीभगवानुवाच-
 वरंवृणीध्वंभोदेवाःकस्माद्भूयंसमागताः
 वरदोऽस्मितद्ददतवोददामिचनान्यथा १७
 देवाऊचुः-
 कृपालोब्रह्मशापेनसंपद्धीनंजगत्त्रयम्
 क्षुत्पिपासादितंनाथसदेवासुरमानुषम् १८
 रक्षसर्वानिमाँल्लोकान्याताःस्मशरणंतव
 श्रीभगवानुवाच-
 इंदिराब्रह्मशापेनचान्तर्द्धानंगतासुराः १९
 यस्याःकटाक्षमात्रेणजगदैश्वर्यसंयुतम्
 तदायूयंसुराःसर्वेचोत्पाटयस्वर्णपर्वतम् २०
 मंदरंघर्घरंकृत्वासर्पराजेनवेष्टितम्
 कुरुध्वंमथनंदेवाःसदैत्याःक्षीरसागरम् २१
 तस्मादुत्पत्स्यतेलक्ष्मीर्जगन्माताचभोःसुराः
 तयाहृष्टामहाभागाभविष्यथनसंशयः २२
 धारयाम्यहमेवाद्रिंकूर्मरूपेणसर्वतः
 इत्युक्त्वाभगवान्विष्णुरंतर्द्धानंजगामसः

जग्मुःसुरासुराःसर्वेसमुद्रमथनंद्विज २३

इति श्रीपाद्येमहापुराणेब्रह्मखण्डेसमुद्रमथनोद्योगोनामाष्टमोऽध्यायः ८

नवमोऽध्यायः

सूतउवाच-

ततोऽमरगणास्तेचसगंधर्वाःसदानवा
उत्पाट्यमंदरंशैलंचिन्निपुःपयसांनिधौ १
ततःसनातनःश्रीमान्दयालुर्जगदीश्वरः
अधारयद्दिरेर्मूलंकूर्मरूपेणपृष्ठतः २
अनंतं तत्र संवेष्टय ममंथुर्दुग्धसागरम्
एकादश्यांमथ्यमानेचोद्भूतंप्रथमंद्विज ३
कालकूटविषंतेतुदृष्ट्वासर्वेप्रदुद्भुवुः
ततस्तान्विद्रुतान्दृष्ट्वाशंकरश्चोक्तवानिदम् ४
भोभोऽमरगणायूयंविषंकुरुतमादरम्
वारयिष्याम्यहंतूर्णकालकूटंमहाविषम् ५
इत्युक्त्वापार्वतीनाथोऽध्यायन्नारायणंहृदि
महामंत्रं समुच्चार्य विषमादद्भयंकरम् ६
महामंत्रप्रभावेणविषंजीर्णगतंमहत्
अच्युतानंतगोविंदइतिनामत्रयंहरेः ७
योजपेत्प्रयतोभक्त्याप्रणवाद्यंनमोऽतिकम्
विषभोगाग्निजंतस्यनास्तिमृत्योर्भयंतथा ८
ततोहृष्टमनादेवाममंथुःक्षीरसागरम्
ततोऽलक्ष्मीःसमुत्पन्नाकालास्यारक्तलोचना ९
रूक्षपिंगलकेशाचजरतींविभ्रतीतनुम्
साचज्येष्ठाब्रवीद्देवान्किंकर्तव्यंमयेतिवै १०
देवास्तथाब्रुवंस्तांचदेवींदुःखस्यभाजनम्
येषांनृणांगृहेदेवीकलहःसंप्रवर्तते ११
तत्रस्थानंप्रयच्छामोवसज्येष्ठेशुभान्विता
निष्ठुरंवचनंयेचवदंतियेऽनृतंनराः १२
संध्यायांयेहिचाशंतिदुःखदातिष्ठतद्गृहे

कपालकेशभस्मास्थितुषांगाराणियत्रतु १३
 स्थानंज्येष्ठेतत्रतवभविष्यतिनसंशयः
 अकृत्वापादयोर्धौतंयेचाश्नंतिनराधमाः १४
 तद्गृहेसर्वदातिष्ठदुःखदारिद्र्यायिनी
 वालुकालवणांगारैःकुर्वतिदंतधावनम् १५
 तेषांगेहेसदातिष्ठदुःखदाकलिनासह
 छत्राकंश्रीफलंशिष्टंयेखादंतिनराधमाः १६
 गेहेतेषांतवस्थानंज्येष्ठेकलुषदायिनि
 तिलपिष्टमलांबुंयेगृज्जनंपोतिकादलम् १७
 कलंबुकंपलांडुंयेचाश्नंतिपापबुद्धयः
 तेषांगृहेतवस्थानंभविष्यतिनसंशयः १८
 गुरुदेवातिथीनांचयज्ञदानविवर्जितम्
 यत्रवेदध्वनिर्नास्ति तत्रतिष्ठसदाऽशुभे १९
 दंपत्योःकलहोयत्रपितृदेवार्चनंनवै
 दुरोदररतायत्रतत्रतिष्ठसदाशुभे २०
 परदाररतायत्रपरद्रव्यापहारिणः
 विप्रसज्जनवृद्धानांयत्रपूजानविद्यते
 तत्रस्थानेसदातिष्ठपापदारिद्र्यदायिनी २१
 इत्यादिश्यसुराज्येष्ठांसर्वेषांकलिवल्लभाम्
 क्षीराब्धेर्मथनंचक्रुःपुनस्तेसुसमाहिताः २२
 इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखंडेसूतशौनकसंवादेसमुद्रमथनं
 नामनवमोऽध्यायः ६

दशमोऽध्यायः

सूतउवाच-

एरावतस्ततोजज्ञेतथैवोच्चैःश्रवाहयः
 धन्वंतरिःपारिजातःसुरभिश्चाप्सरोदयः १
 ततःप्रभातसमयेद्वादश्यामुदितेरवौ
 उत्पन्नाश्रीर्महालक्ष्मीःसर्वलक्षणशोभिता २
 ददृशुस्तांमहादेवींमातरंधर्मदेवताः

प्रहृष्टाःसर्वजंतूनांश्रीकृष्णहृदयालयाम् ३
 लक्ष्मीभ्राताशीतरश्मिर्जातश्चसुधयाततः
 उत्पन्नासाहरेर्जायातुलसीलोकपावनी ४
 तंशैलंपूर्ववत्स्थाप्यपरिपूर्णमनोरथाः
 समेत्यमातरंस्तुत्वाजेपुःश्रीसूक्तमुत्तमम् ५
 ततःप्रसन्नासादेवीसर्वान्देवानुवाचह
 वरंवृणीध्वंभद्रंवोवरदाहंसुरोत्तमाः ६
 देवाऊचुः-
 प्रसीदकमलेदेविसर्वमातर्हरिप्रिये
 त्वयाविनाजगच्छून्यंकुरुप्राणप्ररक्षणम् ७
 इत्युक्तासामहालक्ष्मीःप्राहनारायणप्रिया
 इदानींसर्वजंतूनांप्राणरक्षांकरोम्यहम् ८
 ततो नारायणःश्रीमाञ्छंखचक्रगदाधरः
 आविर्बभूवसहसादयालुर्जगदीश्वरः ९
 ततस्तेतुष्टुवुर्देवाःप्रणम्यजगतांपतिम्
 कृतांजलिपुटाःप्रोचुःहर्षगद्गदभाषिणः १०
 गृहाणमातरंविष्णोमहिषीवल्लभांतव
 संसाररक्षणार्थायलक्ष्मीमनपगामिनीम्
 यावत्प्रतिज्ञानोचक्रेतावत्प्राहेंदिराहरिम् ११
 लक्ष्मीरुवाच-
 अविवाह्यकथंज्येष्ठामलक्ष्मींमधुसूदन
 तस्याःकनिष्ठांमांनार्थविवाहंकर्तुमिच्छसि
 ज्येष्ठायांचस्थितायांवैकनिष्ठापरिणीयते १२
 सूतउवाच-
 इति श्रुत्वाततोविष्णुर्ददौचोद्दालकायच
 वेदवाक्यानुरूपेणह्यलक्ष्मींनिर्जरैःसह १३
 ततो नारायणःश्रीमान्लक्ष्मीमंगीचकारह
 ततःसुरगणाःसर्वेनमश्चक्रुःपुनःपुनः १४
 अथतेचासुरान्सर्वान्जघ्नुःसर्वेबलाधिकाः
 सर्वेतेक्रंदमानाश्चगताश्चैवदिशोदश १५

सुधांतत्स्वादितुंचक्रुर्देवाःपंक्तिंयथाक्रमम्
 श्रीविष्णोराज्ञयासर्वेचोचुश्चैवपरस्परम् १६
 त्वंचदेहित्वंचदेहित्वंचदेहीतिचाब्रुवन्
 नशक्तोऽस्मिनशक्तोऽस्मिनशक्तोऽस्मीतिचाब्रुवन् १७
 ततोविष्णुःसमुत्तस्थौस्त्रीरूपंचदधारह
 चकारस्वर्णपात्रेतत्पीयूषपरिवेषणम् १८
 पीयूषभक्षणंराहुर्यावत्कुर्याद्द्विजोत्तम
 चंद्रसूर्यौचोक्तवंतौराक्षसोऽसौछलागतः १९
 ततःक्रुद्धोजगन्नार्थोजघानस्वर्णपात्रतः
 शिरस्तस्यपपातोव्यर्कितुर्नाम्नाबभूवह २०
 राहुकेतूततस्तूर्णगतौतौभयविह्वलौ
 इदानींतद्दिनेप्राप्तेचंद्रसूर्यौसयुध्यति २१
 कुर्याद्ग्रासंसैंहिकेयस्तत्क्षरणंदुर्लभंभवेत्
 सर्वगंगासमंतोयंवेदव्याससमाद्विजाः २२
 स्नानंवायसतीर्थेयोगंगास्नानफलंलभेत्
 दानमक्षयपुण्यंस्यात्कोटिजन्मार्जितंतथा २३
 पापंनश्येत्समूलंचकिंपुनःक्रतुकोटिभिः
 विद्यार्थीलभतेविद्यांपुत्रार्थीपुत्रमाप्यते २४
 मोक्षार्थीलभतेमोक्षंमंत्रसिद्धिर्भवेद्ध्रुवम्
 इतितेकथितंविप्रसमुद्रमथनंतुतत् २५

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखंडेसूतशौनकादिकसंवादेसमुद्रमथनं
 नामदशमोऽध्यायः १०

एकादशोऽध्यायः

शौनकउवाच-

इदानींश्रोतुमिच्छामिकथयस्वयथार्थतः
 हरिस्वरूपिणासाक्षाद्वेदव्यासेनशासित १
 निरहंकारहेसूतलोकानुग्रहकारक
 केनस्यात्सुभगानारीपापिनीचसुदुर्भगा २
 पतिप्रियांगकेनस्याद्रूपिताचक्षुषोःसुधा

केनवाजायतेलक्ष्मीस्तन्मेब्रूहितपोधन ३
सूतउवाच-
यदिपुण्यमिदंविप्रवृत्तंपरमदुर्लभम्
शृणुष्वभोःसमासेनकथयामिविधानतः ४
आसीद्भद्रश्रवाराजायुगेद्वापरसंज्ञके
सौराष्ट्रदेशवासीचवेदवेदांगपारगः ५
भार्यातस्यचसंजातानाम्नासुरतिचंद्रिका
तस्यांबभूवुःश्रीराज्ञःसप्तपुत्रामनोरमाः ६
ततोऽभिजातादुहितासुंदरीसत्यवादिनी
श्यामबालाचविप्रेन्द्रनाम्नाप्रीतिकरीपितुः ७
अथैकदाश्यामबालासुवर्णसिकतासुच
गूढैर्मनोहरैरत्नैःसखिभिःक्रीडितुंमुदा ८
जगामनीपवृक्षस्यतलंपरमदुर्लभम्
एतस्मिन्नंतरेविप्रलक्ष्मीःसंसारतारिणी ९
लोकानांनीतिदासाथसमायातास्वयंपुरः
धृत्वाचब्राह्मणीरूपंपलितांगीचभूसुर १०
अखिलानांचलोकानांशास्त्राज्ञःक्षयंविना
केषांच्छुद्रतराणांहिगृहेगच्छामिसांप्रतम् ११
इतिसंचिंत्यमनसागताराजनिकेतनम्
सुवर्णभित्तिभिर्युक्तंपताकाभिरलंकृतम् १२
सिंहद्वारमतिक्रम्यप्राहदौवारिकींततः
द्वारंजहिहिभोद्वारिनियुक्तेशुभलक्षणे १३
यामिवेगेनपश्यामिराज्ञींसुरतिचंद्रिकाम्
तच्छ्रुत्वावचनंतस्यारत्नदंडकराचसा
कोकिलावाक्यवन्मुक्तंपरमंहर्षमाययौ १४
द्वारनियुक्तोवाच-
किंनामवहसेवृद्धेकःपतिस्तावकःपुनः
आगतासिकथंकिंतेकार्य्यराज्ञ्याश्चदर्शने
कस्मात्किंब्रूहिविप्रेत्वंश्रोतुंकौतुहलंहिमे १५
वृद्धोवाच-

शृणुष्येमहाराजपत्न्यादंडकरेयदा
 श्रोतुंकौतूहलंतेऽस्तिमदागमनकारणम् १६
 प्रसिद्धाकमलानाम्नाचाहंप्राणेश्वरोमम
 भुवनेशइतिख्यातोनाम्नाद्वारवतीपुरी १७
 तस्यांवैवर्त्ततेपोष्येममप्राणेश्वरस्ततः
 आगताहंरत्नवेत्रकरेशृणुसकौतुकम् १८
 ममागमनकार्यंहिवर्त्तनीदानींतवाग्रतः
 पुरासीद्वैश्यकुलजाराज्ञीतवचदुःखिनी १९
 एकस्मिन्दिवसेपोष्येपतिनाकलहःकृतः
 तयानार्याचदुःखिन्याततोवैभर्तृपीडिता २०
 बर्हिर्भूयद्दुतंगेहाद्दुदंतीचपुनःपुनः
 तस्याश्चरोदनंश्रुत्वाचागताहंसमीपतः २१
 अपृच्छंसर्ववृत्तांतंकथितोवैयथार्थतः
 तयाततोव्रतवरमुपदेशंदाम्यहम् २२
 ममोपदेशतःसावैचक्रेव्रतवरंमुदा
 तस्यप्रसादाद्भोद्वाःस्थेसंजातासुखिताचसा २३
 कदाचिद्वैश्यकुलजापत्यामृत्योर्वशंगता
 समानेतुंतस्तौतुविहिताखिलघातकौ २४
 किंकरान्प्रेषयामासचंडाद्यान्धर्मराट्प्रभुः
 यमाज्ञयासमायातायमदूताभयंकराः २५
 बद्ध्वातौचर्मपाशेनलोहमुद्गरपाणयः
 उद्यमंचक्रिरेगंतुंयमस्यशरणंप्रति २६
 अत्रांतरेचलद्धम्यास्तेदूताविष्णुपरायणाः
 समानेतुंसमायाताःशंखचक्रगदाधराः २७
 दृष्ट्वातथाविधांस्तांश्चयमदूताःपलायिताः
 लद्धमीदूतामहात्मानःस्वप्रकाशादयस्तथा २८
 पाशंछित्त्वासमारोप्यराजहंसयुतेरथे
 जग्मुर्लद्धमीपुरंसर्वेसहसाकाशवर्त्मना २९
 यावद्द्वारंव्रतवरंकृत्वावैश्याचसातदा
 तावत्कल्पसहस्राणितस्थतुःकमलापुरे ३०

पुण्यशेषस्यभोगार्थंजातौराजान्वयेऽधुना
 व्रतंचविस्मृतौद्वाःस्थेराजसंपत्तिगर्वितौ
 तस्माच्चतवतस्यापिचोपदेशार्थमागता ३१
 द्वाःस्थोवाच-
 केनैवतुविधानेनवृद्धेव्रतवरंकृतम्
 कस्मिन्मासेव्रतंश्रेष्ठंदेवताकाचपूज्यते ३२
 एतन्मेपृच्छतोमातर्यथावद्वक्तुमर्हसि
 कमलोवाच-
 कार्तिकेचव्यतिक्रांतेमार्गशीर्षेसमागते
 तस्मिन्मासेचभोपोष्येवासरेगुरुसंज्ञके ३३
 ततःपूर्वाह्नसमयेसकलैर्ब्रतिभिर्वृता
 नारायणेनसहितांलक्ष्मींसंपूजयेत्ततः ३४
 मिष्टैःपायसयुक्तैश्चभुक्तैश्चखंडमिश्रितैः
 लक्ष्मींसंतोषयेत्प्रेष्येततःसंप्रार्थयेदिदम् ३५
 त्रैलोक्यपूजितेदेविकमलेविष्णुवल्लभे
 यथात्वमचलाकृष्णोतथाभवमयिस्थिता ३६
 ईश्वरीकमलेदेविशरणंचभवानघे
 नानोपहारद्रव्यैश्चलक्ष्मीमाज्ञाप्यतोषयेत् ३७
 शास्त्रैश्चपूजयेद्देवींमहोत्सवसमन्विताम्
 ततो नैवेद्यशेषांश्चदत्वाब्राह्मणसत्तमम् ३८
 आत्मानंस्वपतिंपुत्रान्पोष्येऽन्यानपिसेवकान्
 द्वितीयेतुगुरोवरिविशेषशृणुसुंदरि ३९
 चित्रधूलीप्रशस्तैश्चभ्राष्ट्रैर्गोधूमनिर्मितैः
 तोषयेत्कमलादेव्याःकुय्याद्वैभक्तिभावतः ४०
 तृतीयेखंडसंयुक्तंदध्योदननिवेदनम्
 शामाकशालिकासारैश्चतुर्थेपूजयेन्मुदा ४१
 लक्ष्मीदेवींप्रयत्नेनरत्नदंडकरेततः
 लक्ष्मीदेवींप्रीतयेतुब्राह्मणान्पूजयेद्धनैः ४२
 वस्त्रालंकारभोज्यैश्चफलैर्नानाविधैस्तथा
 पोष्योवाच-

अत्रैवतिष्ठभोवृद्धेराज्ञीसुरतिचंद्रिकाम् ४३
 विज्ञाप्यत्वांनयिष्यामिमाक्रोधंकुरुसत्तमे
 इत्युक्त्वासातुचार्वंगीगताराज्ञीसमीपतः ४४
 शिरस्यंजलिमाधायपोष्याब्रह्मन्समूलतः
 आरभ्यसांगपर्यंतंयदूचेकमलालया ४५
 तत्सर्वकथयामासराज्ञीसुरतिचंद्रिकाम्
 द्वारपालीवचःश्रुत्वााराज्ञीसुरतिचंद्रिका ४६
 जगामब्राह्मणीपार्श्वसगर्वाप्राहसुंदरी
 राज्ञ्युवाच-
 वृद्धेब्राह्मणिकिवृत्तंचोपदेशार्थमागता ४७
 कथयस्वचिरंमह्यंभयंत्यक्त्वायथासुखम्
 ब्राह्मणयुवाच-
 तवानीतिमहंदृष्ट्वागंतुमिच्छामिचंचला ४८
 कथयिष्यामिकिंदुष्टेव्रतंपरमदुर्लभम्
 इंदिरावासरेचाद्यचांडालेनकरोषियत् ४९
 तद्दृष्टमयिकादुष्टेतद्गहेगर्वितेऽधुना
 तच्छ्रुत्वाब्राह्मणीवाक्यंक्रोधसंरक्तलोचना ५०
 जरंतींब्राह्मणींचैवप्रहारंचचकारसा
 ततःसाकमलावृद्धाक्रंदमानापलायिता ५१
 क्रीडमानाततःश्यामाब्राह्मणीक्रन्दनध्वनिम्
 आगतास्याःसमीपंतुश्रुत्वाबालातपोधना ५२
 श्यामाबालोवाच-
 वृद्धेव्यथेदृशीकेनदत्तातुभ्यंवदस्वमे
 तस्यावचनमाकर्यशोकगद्गदयागिरा ५३
 कमलाकथितंसर्ववृत्तांतंद्विजसत्तम
 श्यामाबालाततःश्रुत्वाव्रतंपरमदुर्लभम् ५४
 शास्त्रोक्तविधिनाचक्रेसश्रद्धंचसभक्तिः
 त्रिवारेपरिपूर्णेत्तुतुर्यवारेसमागते ५५
 विवाहकर्मसंसिद्धंद्विजलक्ष्मीप्रसादतः
 श्रीसिद्धेश्वरदेवस्यनृपतेर्भूपतेजसः ५६

मालाधरोनामसुतो गृहीत्वा तां गृहगतः
अथ तस्यांगतायां तु ब्रह्मन् शृणुष्व कौतुकम् ५७
राज्ञी गृहे च सर्वाणि स्थितानि सुबहूनि च
द्रव्याणिकेन नीतानि न ज्ञातान्यपि भूसुर ५८
निर्वित्ता बुद्धिहीना सा चान्नवस्त्रविवर्जिता
उपविष्टा च केनापि गंतुं च दुहितुर्गृहम् ५९
प्रेषयामास भर्तारं किंचित्प्रार्थनहेतवे
तस्य मालाधरस्यापि ग्रामे च सरसी तटे ६०
कालेन कियता विप्रप्रविवेश च कष्टतः
तस्माज्जलं समानेतुं तस्यादास्यः समागताः
तं दृष्ट्वा दुःखिनां श्रेष्ठं प्रच्छुः सानुकंपिताः ६१
दास्य ऊचुः -
कस्त्वं कुतः समायातो मां सरक्तविवर्जितः
रूक्षांगोरूक्षकेशश्च तत्सर्वं कथयस्वनः ६२
दरिद्र उवाच -
श्यामा बालापिताचाहं सौराष्ट्रनगरगतः
कथयध्वं च भो दास्यः श्यामा बालासमीपतः ६३
तच्छ्रुत्वा वचनं तस्य कौतूहलसमन्विताः
परस्परमुखाः सर्वा जहसुः स्वपुरंगताः ६४
श्यामा बाला च कथितं सर्वं वृत्तं च भो द्विज
श्रुत्वैतद्वचनं तासां प्रेषयामास सेवकान् ६५
पुष्पतैलं दिव्यवस्त्रं चंदनं पर्णवीटिकाम्
घोटकं च तथा दत्त्वा पितरं प्रति सुंदरी ६६
गत्वाथ सर्वे ते भृत्याः कृत्वा सुवेषमुत्तमम्
श्यामा बाला गृहं निन्युर्देवराजगृहोपमम् ६७
श्यामा बाला ततश्चैव पितरं दुःखिनां वरम्
श्याल्यन्नं सघृतं चैव भोजयामास यत्नतः ६८
तुर्येषु समतीतेषु दिवसेषु तपोधन
प्रेषयामास तं दत्त्वा गुप्तपात्रस्थितं धनम् ६९
ततः प्रविश्य स्वगृहे धनं पात्रान्तरस्थितम्

ददर्शांगारनिचयंरुरोदभृशदुःखितः ७०
 दुहितुःसदनंयातुंनिःससारगृहागतः
 तत्रैवसरसीकूलेप्रविवेशचदुःखिनी ७१
 तथैनांचसमानीतांयथास्याःप्राणवल्लभाम्
 तथैवपूजयामासमातृस्नेहात्पतिव्रता ७२
 एतस्मिन्समयेविप्रलक्ष्मीवासरमुत्तमम्
 श्यामाबालाकारयितुंमनश्चक्रेचमातरम् ७३
 तस्यामातादरिद्राणिभुक्त्वावैकांतिकेपिच
 शावकानांतुचोच्छिष्टंलक्ष्मीकोपसमन्विता ७४
 इंदिरायास्तृतीयानिवासरानिगतान्यपि
 चतुर्थवासरेतांतत्कारयामाससादृढम् ७५
 आगतानगरंसावैराज्ञीसुरतिचंद्रिका
 दृष्ट्वागृहंतथादिव्यमिंदिरायाःप्रसादतः ७६
 श्यामाबालाचविप्रेन्द्रकदाचित्समयेपुनः
 मातुर्गृहंगताचाथएश्वर्यस्यदिदृक्षया ७७
 श्यामाबालांततोदूराद्दृष्ट्वासंकुपिताचसा
 नपश्यामिमुखंतस्याइत्युक्त्वालक्षितास्थिता ७८
 गत्वागृहांतरालंचगृहीत्वासैधवंचसा
 आगतास्वगृहंकिंचित्तूष्णींलक्ष्मीसमाश्रितम् ७९
 राजास्वामीचपप्रच्छतांसाध्वींपतिदेवताम्
 किमानीतंत्वयाकांतैकथयस्वममाग्रतः ८०
 कांतोवाच-
 राज्यसारंसमानीतंदर्शयिष्यामिभोजने
 इत्युक्त्वासातदापाकंकृत्वाचलवणंविना ८१
 अन्नादिकंततोदत्वामालाधरायभूभुजे
 ततोमालाधरोराजाव्यंजनंलवणवर्जितम् ८२
 भुक्त्वावैगुण्यतांप्राप्तोराज्यसारंददौचसा
 तदाहृष्टमनाराजाभोजनंकृतवान्द्विज ८३
 प्रशशंसचतानारींधन्याधन्याइतिब्रुवन्
 एतद्ब्रतंचयानारीनकरोतिमहादरात् ८४

जन्मजन्मनिसानारीदरिद्रादुर्भगाभवेत्
इदंयाशृणुयाद्भक्त्यापठेद्योवासमाहितः ८५
सर्वपापैर्विनिर्मुक्तोलक्ष्मीलोकंलभेच्चसः
इमां व्रतकथांयातुनश्रुत्वाक्रियतेव्रतम्
तस्याव्रतफलंचैवनश्यत्येवनसंशयः ८६

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखण्डेसूतशौनकसंवादेएकादशोऽध्यायः ११

द्वादशोऽध्यायः

शौनकउवाच-

केनपुण्येनभोसूतचान्येनगतपातकः
नरोयातिहरेःस्थानंतद्वदस्वानुकंपया १

सूतउवाच-

ब्राह्मणस्यधनैःप्राणान्प्राणैर्वापिद्विजोत्तम
रक्षांकरोतियोमर्त्योविष्णुलोकंसगच्छति २
पुराराजादीननाथोद्वापरेसंज्ञकेयुगे
आसीदपुत्रोबलवान् वैष्णवःसतुयाजकः ३
एकदागालवंराजापप्रच्छविनयान्वितः
केनपुण्येनजायेतपुत्रोवैकरुणार्णव ४
वदस्वमुनिशार्दूलकरिष्यामितवाज्ञया
येषांनृणांनास्ति सुतोजीवनंहिनिरर्थकम् ५

गालवउवाच-

राजन्शृणुष्ववावहितोयत्पृष्टोऽस्मितवाग्रतः
कथयामिसमासेनपुत्रस्योद्भवकारणम् ६
क्रतुंचनरमेधारव्यंकुरुष्वराजसत्तम
तदातेसंततिःस्याद्वैसर्वलक्षणसंयुता ७

राजोवाच-

नरमेधंमहायज्ञंयज्ञानांप्रवरंद्विज
कीदृशंनरमानीयकरिष्यामिगुरोवद ८

गालवउवाच-

सुंदरांगःसुवदनःसमस्तशास्त्रविद्भवेत्

सत्कुलेयदिजातःसतदायज्ञायकल्पते ६
 अंगहीनःकृष्णवर्णोमूर्खोयोग्योभवेन्नहि
 इत्युक्तेगालवेविप्रसराजामनुजेश्वरः १०
 प्रेषयामासदूतांश्चकथयित्वामुनेर्वचः
 द्रविणंबहुदत्वाचगालवप्रमुखान्द्विजान् ११
 यज्ञार्थेवरयामाससमस्तशास्त्रपारगान्
 ततोराराज्ञयादूताःदेशदेशंमुदागताः १२
 ग्रामेग्रामेद्विजश्रेष्ठपत्तनेऽपिसमाहिताः
 कुत्रापिनप्राप्तवंतोगताजनपदंततः १३
 नाम्नादशपुरंविप्रप्रकीर्णगुणिभिर्द्विजैः
 यत्रनारीःसुकेशीश्चमृगशावकचक्षुषः १४
 दृष्ट्वामुह्यंतिपुरुषाश्चंद्रमुख्यश्चतायतः
 तस्मिन्पुरेमनोरम्येकृष्णदेवइतिद्विजः १५
 आसीत्पुत्रैस्त्रिभिःसार्द्धंभार्ययाचसुशीलया
 वैष्णवःप्रियवादीचविष्णुपूजारतःसदा १६
 साग्निकःपितृभक्तश्चवैष्णवानांप्रियंकरः
 प्रार्थनांचक्रुरथतेराज्ञोदूताद्विजोत्तमम् १७
 पुत्रंदेहीतिदेहीतिवदब्राह्मणसत्तम
 नास्तिराज्ञोद्विजश्रेष्ठपुत्रःसंतापनाशनः १८
 तदर्थंनरमेधाख्येयज्ञेभवसदीक्षितः
 नेष्यामस्तवपुत्रंवैबलिदातुंमहाक्रतौ १९
 सुवर्णानांचतुर्लक्षंब्रह्मन्नयसमाहितः
 सुखेनयदिदातव्योनोपुत्रःपुत्रलालसात् २०
 तदाबलेननेष्यामोराजाज्ञाकारिणोवयम्
 दूतानांचनंश्रुत्वाब्राह्मणौशोकविह्वलौ २१
 अभूतांविगतप्राणाविवसंशयमानसौ
 किंधनेनसुवर्णेनजीवनेनापिसद्यना
 प्रोवाचेदंवचःसोऽपिब्राह्मणोराजपूरुषान् २२
 ब्राह्मणउवाच-
 यदिदूताःसमानेतुंपुत्रंशोकतमोपहम्

आगतानिश्चितंयूयंशृणुध्वंवचनंमम २३
 स्थित्वापृथिव्यांकोभ्रष्टाराजाज्ञांकर्तुमिच्छति
 पुत्रंहित्वाकिंतुयूयंवृद्धंमांनयतद्विजम् २४
 इतितस्यवचःश्रुत्वादूताःक्रोधसमन्विताः
 बलात्कारेणतद्देहेसुवर्णानिचतत्यजुः २५
 यदानेतुंमनश्चक्रुस्तत्पुत्रंकिलतेक्रुधा
 बद्धांजलिपुटोभूत्वारुदन्प्रोवोचसद्विजः २६
 पुत्राणांज्येष्ठपुत्रंमेहित्वान्यंपुत्रमुत्तमम्
 नयतेतिवचोवक्तुंवक्त्रेनायातिहेजनाः २७
 द्विजस्यवचनंश्रुत्वाब्राह्मणींरुदतींसतीम्
 प्रोचुर्दूताःकनीयांसंपुत्रंदेहीतिसत्तम २८
 तेषामिति वचःश्रुत्वाब्राह्मणीभूमितस्तदा
 पपातवात्ययासार्द्धरंभेवभृशदुःखिनी २९
 मुद्गरंसासमादायमौलौचाताडयद्वलात्
 कनिष्ठंमत्सुतंदूतानापिदास्यामिसर्वथा ३०
 एतस्मिन्समयेविप्रविप्रस्यमध्यमःसुतः
 प्रोवाचविनयाविष्टःप्रणम्यपितरौरुदन् ३१
 मातायदिविषंदद्यात्पित्राविक्रीयतेसुतः
 राजाहरतिसर्वस्वंकस्तत्रपालकोभवेत् ३२
 इत्युक्त्वातत्सुतोमूर्धाप्रणम्यपितरौसह
 दूतैर्जगामत्वरितैराज्ञोऽस्यदीक्षितस्यच ३३
 अथतौब्राह्मणौपुत्रविच्छेदक्लिष्टमानसौ
 रुदित्वाचरुदित्वाचअंधभावंप्रजग्मतुः ३४
 अथतेपथ्यगच्छंतविश्वामित्रमुनेःकिल
 आश्रमंशिष्ययुक्तंचसेवितंमृगशावकैः ३५
 समुनीराजपुरुषान्दृष्ट्वापप्रच्छसादरम्
 केयूयंहोकुत्रगतायथाकावृत्तिरुच्यताम् ३६
 राजदूताऊचुः-
 शृणुष्वावहितोविप्रराज्ञःपुत्रोनजायते
 तदर्थंनरमेधाख्येयज्ञेराजासुदीक्षितः ३७

नयामस्तत्रबल्यर्थमिमं ब्राह्मणपुत्रकम्
 इतितेषां वचः श्रुत्वासविप्रः सदयोऽभवत् ३८
 प्राणाममापि गच्छं तु सुखी भवतु बालकः
 बालकार्थे द्विजार्थे च स्वाम्यर्थे ये जना इह ३९
 त्यजन्ति तृणवत्प्राणां स्तेषां लोकाः सनातनाः
 विमृश्येति मुनिः स्वांते सप्रोवाच द्विजर्षभः ४०
 यज्ञे बलिसमादातुमिमं ब्राह्मणबालकम्
 हित्वा मां न यथाथा शुद्ध्यं बालक उत्तमः ४१
 संसारे जन्मसंप्राप्य न लब्धं सुखमत्र च
 अनेन बालकेनापि मरिष्यति कथं त्वयम् ४२
 आगतेऽस्मिन् गृहाद् दूताः पितरावस्य दुःखितौ
 हतभाग्यौ गतौ नूनं यमस्येव गृहं प्रति ४३
 एवं तस्य वचः श्रुत्वा दूताः प्रोचुरथ द्विजम्
 भूपालस्य विनाज्ञां वै दीननाथस्य भूसुर ४४
 नेतुं त्वां पलितं प्राज्ञनेष्यामो हि कथं वयम्
 एवमुक्त्वा च ते दूता जग्मुराज्ञः पुरीतदा ४५
 समुनिर्दूतसंघैश्च गतवान् यज्ञमंदिरम्
 राजानं कथयामासुर्दूता विप्रस्य चेष्टितम् ४६
 तच्छ्रुत्वा शंकितमनाः प्रोवाचेदं वचः सतम्
 मुने यद्यपि मे यज्ञे कृते पुत्रो भविष्यति ४७
 बलिविनापि भो ब्रह्मन्तदा विप्रसुतं नय ४८
 मुनिरुवाच-
 यज्ञे त्वया कृते राजन् महापुत्रो भविष्यति
 अत्र ते संशयो मा भूदमो घमपि दर्शनम् ४९
 इति तस्य वचः श्रुत्वा राजा त्यंतसहर्षकः
 चक्रे पूर्णाहुतिं यज्ञे समस्तैर्मुनिभिः सह ५०
 अथातः समुनिः श्रेष्ठो ब्राह्मणस्य सुतं च तम्
 गृह्यदशपुरं नाम नगरं गतवांस्तदा ५१
 भवनं तस्य गत्वा च उक्तवान् वचनं मुनिः
 गृहे त्वं तिष्ठसे विप्रतिष्ठामि मृतवन्मुने ५२

राजाबलेनमेपुत्रं नीतवान्किं करोम्यहम्
 पुत्रे गते च भो विप्रदं पत्योरावयोः पुनः ५३
 गतानि चांधभावं वै क्रंदनैर्लोचनान्यपि
 अथासौ मुनिशार्दूलः पुत्रं पश्य नयेति च ५४
 उक्तवांस्तौ यदा विप्रब्राह्मणौ जातहर्षकौ
 पुत्रायाकारणं कृत्वा गतावेतौ बहिः क्षणात् ५५
 मुनेर्वचनसिद्धित्वात्तत्क्षणं लोचनंतयोः
 आलोकं तु गतं तूर्णं पुत्रस्य दर्शनादपि ५६
 पुत्रस्य मुखपद्मं तौ लोचनैरलिसंनिभैः
 पीत्वामुनिंचिरंतं च नमस्कृत्य पुनः पुनः ५७
 प्रोचतुर्वचनं विप्रब्राह्मणौ प्रियवादिनौ
 अहो मुने जीवदानमावयोः सुकृतं किल ५८
 तयोरेव वचः श्रुत्वा स मुनिः करुणार्णवः
 दत्त्वा शिषं च तौ विप्रजगाम निजमाश्रमम् ५९
 मुनिः करगतं चैव कृत्वा विष्णोः परंपदम्
 तपस्तेपे महाभागो देवतैरपि दुर्लभम् ६०
 किंचित्काले गते विप्रतस्य राज्ञोऽभवत्सुतः
 सुंदरो राजयोग्यश्च इंद्रुः क्षीरनिधाविव
 पुत्रोत्सवे सोऽपि विप्रराजा दत्त्वा धनानि वै ६१
 बुभुजे देववद्भूम्यां विशोको जातकौतुकः
 विप्रान्पालयते यस्तु प्राणान्दत्त्वा धनान्यपि ६२
 स याति विष्णुभवनं पुनरावृत्तिदुर्लभम्
 पठंतियेऽत्र भक्त्या च शृण्वंति विप्रतः कथाम् ६३
 आख्यानं श्लोकमेकं वा गच्छंति विष्णुमंदिरम् ६४
 इति श्रीपाद्मे महापुराणे सूतशौनकसंवादे ब्रह्मखण्डे ब्राह्मणपालनं
 नाम द्वादशोऽध्यायः १२

त्रयोदशोऽध्यायः

शौनक उवाच-

कृष्णजन्माष्टमीसूततस्यामाहात्म्यमुत्तमम्

कथयस्वमहाप्राज्ञचोद्धरस्वमहार्णवात् १
 सूतउवाच-
 कृष्णजन्माष्टमीं ब्रह्मन् भक्त्या करोति यो नरः
 अन्ते विष्णुपुरं याति कुलकोटियुतो द्विज २
 अष्टमी बुधवारे च सोमे चैव द्विजोत्तम
 रोहिणी ऋक्षसंयुक्ता कुलकोटिविमुक्तिदा ३
 महापातकसंयुक्तः करोति व्रतमुत्तमम्
 सर्वपापविनिर्मुक्तश्चांते याति हरेर्गृहम् ४
 कृष्णजन्माष्टमीं ब्रह्मन्न करोति नराधमः
 इह दुःखमवाप्नोति सप्रेत्य नरकं व्रजेत् ५
 न करोति च यानारी कृष्णजन्माष्टमी व्रतम्
 वर्षे वर्षे तु सामूढानरकं यातिदारुणम् ६
 जन्माष्टमी दिने यो वै नरोऽश्नाति विमूढधीः
 महानरकमश्नाति सत्यं सत्यं वदाम्यहम् ७
 दिलीपेन पुरापृष्ठो वसिष्ठो मुनि सत्तमः
 तच्छृणुष्व महाप्राज्ञ सर्वपातकनाशनम् ८
 दिलीप उवाच-
 भाद्रे मास्यसिताष्टम्यां यस्यां जातो जनार्दनः
 तदहं श्रोतुमिच्छामि कथयस्व महामुने ९
 कथं वा भगवान् जातः शंखचक्रगदाधरः
 देवकीजठरे विष्णुः किं कर्तुं केन हेतुना १०
 वसिष्ठ उवाच-
 शृणुराजन् प्रवक्ष्यामि कस्माज्जातो जनार्दनः
 पृथिव्यां त्रिदिवं त्यक्त्वा भवते कथयाम्यहम् ११
 पुरावसुंधराह्यासीत्कंसादिनृपपीडिता
 स्वाधिकारप्रमत्तेन कंसदूतेन ताडिता १२
 क्रंदती क्रंदती सा तु ययौ घूर्णितलोचना
 यत्र तिष्ठति देवेश उमाकांतो वृषध्वजः १३
 कंसेन ताडितानाथ इति तस्मै निवेदितुम्
 बाष्पवारीणि वर्षति विवर्णासा विमानिता १४

क्रंदंतींतांसमालोक्यकोपेनस्फुरिताधरः
 उमयासहितःसर्वैर्देववृदैरनुव्रतः १५
 आजगाममहादेवोविधातृभवनंरुषा
 गत्वाचोवाचब्रह्माणं कंसध्वंसनहेतवे १६
 उपायःसृज्यतांब्रह्मन्भवताविष्णुनासह
 एश्वरंतद्वचःश्रुत्वागंतुंप्राहकृतात्मभूः १७
 क्षीरोदेयत्रवैकुण्ठःसुप्तोऽस्तिभुजगोपरि
 हंसपृष्ठंसमारुह्यहरेरंतिकमाययौ १८
 तत्रगत्वाचतंधातादेववृदैर्हरादिभिः
 संयुक्तःस्तूयतेवाग्भिःकोमलंवाग्विदांवरः १९
 नमःकमलनेत्रायहरयेपरमात्मने
 जगतःपालयित्रेचलद्धमीकांतनमोऽस्तुते २०
 इतितेभ्यःस्तुतिंश्रुत्वाप्रत्युवाचजनार्दनः
 देवान्क्लिष्टमुखान्सर्वान्भवद्भिरागतंकथम् २१
 ब्रह्मोवाच-
 शृणुदेवजगन्नाथयस्मादस्माकमागतम्
 कथयामिसुरश्रेष्ठतदहंलोकभावन २२
 शूलिदत्तवरोन्मत्तःकंसोराजादुरासदः
 वसुधाताडितातेनकरघातेनपीडिता २३
 वरंदत्वापुराप्यग्रेमाययातुप्रवंचितः
 भागिनेयंविनाशंभोमरणंभवितानमे २४
 तस्माद्गच्छस्वयंदेवकंसंहंतुंदुरासदम्
 देवकीजठरेजन्मलब्ध्वागत्वाचगोकुलम् २५
 ब्रह्मणाप्रेरितोदेवःप्रत्युवाचचशूलिनम्
 पार्वतींदेहिदेवेशअब्दंस्थित्वागमिष्यति २६
 उमयारक्षयासार्द्धंशंखचक्रगदाधरः
 उद्दिश्यमथुरांचक्रेप्रयाणंकमलासनः २७
 देवकीजठरेजन्मलेभेतत्रगदाधरः
 यशोदाकुक्षिमध्यास्तेशर्वाणीमृगलोचना २८
 नवमासांश्चविश्रम्यकुक्षौनवदिनांतकान्

भाद्रेमास्यसितेपक्षेचाष्टमीसंज्ञकातिथिः २६
 रोहिणीतारकायुक्त्वारजनीघनघोषिता
 तस्यांजातोजगन्नाथःकंसारिर्वसुदेवजः ३०
 वैराटीनंदपत्नीचयशोदाऽजीजनत्सुताम्
 पुत्रंपद्मकरंपद्मनाभंपद्मदलेक्षणम् ३१
 तदाहर्षितुमारेभेदृष्ट्वाह्यानकदुंदुभिः
 कंससुरभयत्रस्ताप्रोवाचदेवकीतदा ३२
 वैराटींगच्छभोनाथसुतंप्रत्यर्पितंकिल
 पुत्रंदत्वायशोदायैसुतांतस्याःसमानय ३३
 तस्यावचःसमाकर्यवसुदेवोऽपिदुःखितः
 अंकेकुमारमादायवैराट्यभिमुखंययौ ३४
 यमुनाजलसंपूर्णातत्पथेमध्यवर्त्मनि
 आसीद्घोरा महादीर्घागम्भीरोदकपूरभाक् ३५
 एवंदृष्ट्वातटेस्थित्वायमुनामवलोकयन्
 वसुदेवोऽपिदुःखार्तोविललापातिचिंतया ३६
 किंकरोमिक्वगच्छामिविधिनापिहिवंचितः
 कथमत्रगमिष्यामिवैराटींनंदमंदिरम् ३७
 हरिणातत्रसानंदंमाययावंचितःपिता
 क्षणमात्रंतटेस्थित्वायमुनामवलोकयन् ३८
 तेनदृष्टापुनःसापिक्षणाञ्जानुवहाभवत्
 तांदृष्ट्वाहृष्टउत्तस्थौप्रस्थानमकरोद्यथा ३९
 मायांकृत्वाजगन्नाथःपितुरंकाञ्जलेऽपतत्
 तंपुत्रंपतितंदृष्ट्वाहाहाकृत्वासुदुःखितः ४०
 महोपायंपुनःकर्तुंविधिनातेनवंचितः
 त्राहिमांजगतांनाथसुतरंक्षसुरोत्तम ४१
 जनकक्रंदितंदृष्ट्वाकंसारिःकृपयामुहुः
 जलक्रीडांसमाचर्यपितुःक्रोडमगात्पुनः ४२
 यथातेनयदुश्रेष्ठोजगामनंदमंदिरम्
 सुतंदत्वायशोदायैसुतांतस्याःसमानयत् ४३
 निजागारंततःप्राप्यपत्न्यैप्रत्यर्पितासुता

देवकीचप्रसूतेतिवार्ताप्राप्तासुरारिणा ४४
 आनेतुंप्रस्थितादूताःसुतंदुहितरंतदा
 आगत्यकंसदूतास्तेसुतानेतुंप्रचक्रमुः ४५
 बलादेनांसमाकृष्यदेवकीवसुदेवयोः
 कंसदूतैर्गृहीत्वासाअर्पितातुसुरारये ४६
 सधृत्वातांमहाराजःसभयोऽभूदुरासदः
 शुद्धकांचनवर्णाभांपूर्णंदुसदृशाननाम् ४७
 कंसोहसंतींतांदृष्ट्वाविद्युत्स्फुरितलोचनाम्
 आदिदेशासुरश्रेष्ठोजहिनीत्वाशिलोपरि ४८
 आज्ञालब्ध्वाऽसुरास्तेवैनिष्पेष्टुंतांप्रवर्तिताः
 विद्युच्छीघ्रतयागौरीजगामशंकरांतिकम् ४९
 गौर्युवाच-

शृणुराजन्प्रवक्ष्यामियत्रास्तेशत्रुरुत्तमः
 नंदस्यनिलयेगुप्तस्तवहंताऽसुरोत्तम ५०
 वसिष्ठउवाच-

एवमुक्त्वातुसादेवीजगामनिजमंदिरम्
 श्रुत्वावाक्यंततोदेव्याःकंसोराजासुदुःखितः ५१
 भगिनींपूतनामाहगच्छत्वनंदमंदिरम्
 छद्मनातंसुतंहत्वागच्छतेवांच्छितंबहु ५२
 दास्यामिशत्रुंहंतुंमेव्रजशीघ्रतरंशुभे
 आज्ञांप्राप्यराक्षसीसागोकुलाभिमुखंगता ५३
 माययासुंदरीरूपाप्रविष्टातत्रगोकुले
 पयोधरेगरंसातुधृत्वाहंतुमुपागता ५४
 पशुपानांगृहद्वारिप्रविष्टालक्षितेतिच
 गत्वांतरुत्थाप्यशिशुंस्तनंदत्वापसद्गतिम् ५५
 ततस्तुशकटंक्षिप्त्वातृणावर्तादिमर्दनम्
 कालीयदमनंकृत्वागतोमधुपुरींततः ५६
 गत्वाकंसोहतःक्रूरःकंसमल्लानजीजयत्
 एतत्तेकथितंराजन्विष्णोर्जन्मदिनव्रतम् ५७
 श्रुत्वापापानिनश्यंतिकुर्यांतिकवाभविष्यति

यद्दं कुरुते मर्त्यो याचनारी हरेर्व्रतम् ५८
 ऐश्वर्यमतुलं प्राप्य जन्मन्यत्र यथेप्सितम्
 पूर्वविद्वानकर्तव्या तृतीया षष्ठिरेव च ५९
 अष्टम्येकादशी भूता धर्मकामार्थवाञ्छुभिः
 वर्जयित्वा प्रयत्नेन सप्तमी संयुताष्टमी ६०
 विना ऋद्धेऽपि कर्तव्यानवमी संयुताष्टमी
 उदये चाष्टमी किञ्चित्सकलानवमी यदि ६१
 मुहूर्तरोहिणी युक्ता संपूर्णा चाष्टमी भवेत्
 अष्टमी बुधवारेण रोहिणी सहिता यदि ६२
 सोमेनैव भवेद्राजन्किंकृतैर्व्रतकोटिभिः
 नवम्यामुदयात्किञ्चित्सोमेसापि बुधेऽपि च ६३
 अपि वर्षशतेनापि लभ्यते वानलभ्यते
 विना ऋद्धं कर्तव्यानवमी संयुताष्टमी ६४
 कार्या विद्धापि सप्तम्यां रोहिणी संयुताष्टमी
 कलाकाष्ठामुहूर्तेऽपि यदा कृष्णाष्टमी तिथिः ६५
 नवम्यां सैव वा ग्राह्या सप्तमी संयुतानहि
 किंपुनर्बुधवारेण सोमेनापि विशेषतः ६६
 किंपुनर्नवमी युक्ता कुलकोट्यास्तु मुक्तिदा
 पलवेधेन राजेंद्रसप्तम्या अष्टमीत्यजेत् ६७
 सुराया बिंदुना स्पृष्टं गंगांभः कलशं यथा
 दिलीप उवाच-
 केन चादौ कृतं चेदं केन वा तत्प्रकाशितम्
 किंपुण्यं किं फलं देव कथय स्व महामुने ६८
 वसिष्ठ उवाच-
 चित्रसेनो महाराजामहापापपरो महान्
 अगम्यागमनं कृत्वा स्वर्णस्तेयं द्विजस्य च ६९
 सुरायां च सदा तृप्तो वृथामांसे सदारतः
 एवं पापसमायुक्तो नित्यं प्राणिवधेरतः ७०
 चांडालैः पतितैः सार्द्धं मालापंसर्वदा करोत्
 एतदेवं विधो राजामृगयायां मनोदधे ७१

अरण्येद्वीपिनंज्ञात्वावेष्टयित्वाचसर्वतः
सावधानंभटान्सर्वान्वाक्यमेतदुवाचह ७२
अहमेवनिहन्येनंयोऽन्योस्मिन्प्रहरिष्यति
सवध्योनात्रसंदेहोव्याघ्रोराज्ञःपथाययौ ७३
सलज्जोऽपिततोरजाव्याघ्रंपश्चाज्जगामह
अनेकक्लेशदुःखेनव्याघ्रंहंतुंसमाहितः ७४
क्षुत्पिपासाकुलक्लेशःसंध्यायांयमुनातटे
अष्टमीरोहिणीयुक्तातद्दिनंजन्मवासरम् ७५
श्वःकन्यायमुनायांवैव्रतंचक्रुर्नराधिप
नानोपहारैर्द्रव्यैश्चधूपदीपैःसुशोभनैः ७६
गंधपुष्पंतथाद्रव्यंकुंकुमादिमनोहरम्
अन्नंबहुगुणंदृष्ट्वाभोक्तुंतन्मानसंकुलम् ७७
राजोवाच-

अन्नाभावान्ममाद्याशुप्राणायस्यंतिनिश्चितम्
स्त्रियरुचुः-

जन्माष्टम्यांहरेराजन्नभोक्तव्यंत्वयानघ ७८
गृध्रमांसंखरंकाकंगोमांसमन्नमेवच
भुक्तवान्नात्रसंदेहोयोभुंक्तेकृष्णजन्मनि ७९
किंकिंछिद्रंनसंजातंसंसारेवसतानृणाम्
येनदेहेस्थितेप्राणेजयंतीनकृतानृप ८०
तत्राकृतोपवासस्यशासनंयममंदिरम्
यद्दत्तंपितरोनित्यंनगृह्णंतियथाविधि ८१
पितरःपातिताःसर्वेजयंत्यांभोजनेकृते
इतिश्रुत्वाततोरजाव्रतंचक्रेनराधिप ८२
किंचित्पुष्पंकियद्गंधं वस्त्रंचानीयहर्षितः
एतद्ब्रतंसमायुक्तंतिथिभांतेचपारणम्
व्रतस्यास्यप्रभावेणचित्रसेनोहरेर्गृहम् ८३
दिव्यंविमानमारुह्यगतवान्पितृभिःसह
यत्फलंमथुरांगत्वादृष्ट्वाकृष्णमुखांबुजम् ८४
तत्फलंप्राप्यतेपुंसाकृष्णजन्माष्टमीव्रतात्

यत्फलं द्वारकांगत्वाद्दृष्टे विश्वेश्वरे हरौ

तत्फलं प्राप्यते दीनैः कृत्वा जन्माष्टमीव्रतम् ८५

इति श्रीपाद्मे महापुराणे ब्रह्मखंडे हरिजन्माष्टमीव्रतमाहात्म्यं

नामत्रयोदशोऽध्यायः १३

चतुर्दशोऽध्यायः

शौनक उवाच

कथयस्व महाप्राज्ञ ब्राह्मणस्य कृपार्णव

माहात्म्यं सर्ववर्णानां श्रेष्ठस्य कृपया च मे १

सूत उवाच

ब्राह्मणः सर्ववर्णानां गुरुरेव द्विजोत्तम

सर्वामराश्रयो ज्ञेयः साक्षान्नारायणः प्रभुः २

कुर्यात्प्रणामं यो विप्रं हरिबुद्ध्या तु भूसुरम्

भक्त्या तस्य द्विजश्रेष्ठवर्द्धते संपदादिकम् ३

न न मेद्ब्राह्मणं दृष्ट्वा हेलयापि च गर्वितः

छेदनं तु तस्य शिरः कर्तुमिच्छेत्सदा हरिः ४

कृतापराधं विप्रं ये द्विषन्ति पापबुद्धयः

हरिं द्विषन्ति ते ज्ञेयानिरयं यांति दारुणम् ५

यः कर्तुं प्रार्थनां विप्रं पश्येत्क्रोधेन चागतम्

कृतांतश्च क्षुषोस्तस्य तप्तसूचीं पदातिवै ६

कुरुते भूसुरं मूढो भर्त्सनं यो न राधमः

यमदूता मुखे तस्य तप्तलोहं ददति च ७

येषां निकेतने भुंक्ते क्षमासुरो वै तपोधनः

सुपर्वाणैः स्वयं कृष्णो भुंक्ते तेषां निकेतने ८

नश्यन्ति सर्वपापानि द्विजहत्यादिकानि च

कणमात्रं भजेद्यस्तु विप्रांघ्रिसलिलं नरः ९

यो न रश्चरणौ धौतं कुर्याद्धस्तेन भक्तितः

द्विजातेर्वच्मि सत्यं ते समुक्तः सर्वपातकैः १०

पुत्रहीना च यानारी मृतवत्सा च यांगना

सपुत्रा जीववत्सासा द्विजपद्मांघ्रिसेवनात् ११

ब्रह्मांडेयानितीर्थानितानितीर्थानिसागरे
 उदधौयानितीर्थानितिष्ठंतिद्विजपादयोः
 द्विजांघ्रिसलिलैर्नित्यंसेचितंयस्यमस्तकम् १२
 सस्नातःसर्वतीर्थेषुसमुक्तःसर्वपातकैः
 शृणुशौनकवक्ष्यामिमाहात्म्यंपापनाशनम् १३
 विप्रपादोदकस्याहमितिहासंतपोधन
 आसीत्पुराद्विजश्रेष्ठवैश्यवृत्तिपरायणः १४
 शूद्रोभीमोद्वापरेचब्रह्महत्यासहस्रकृत्
 निष्ठुरःसर्वदातुष्टःसमहान्वैश्यापुनः १५
 शूद्राचारपरिभ्रष्टोभीमोऽसौगुरुतल्पगः
 प्रत्येकंवच्चिकित्स्यदस्योःसंख्यानविद्यते १६
 पापानांमुनिशार्दूलभीमस्यदुष्टचेतसः
 एकदासगतःकश्चिद्ब्राह्मणस्यनिवेशनम् १७
 गत्वातंतस्यगेहात्तुद्रव्यंनेतुंमनोदधे
 तत्रोवासब्राह्मणस्यबहिर्द्वारसमीपतः १८
 दैन्ययुक्तंवचःप्राहक्षमासुरंसतपोधनम्
 भोस्वामिन्शृणुमेवाक्यंदयालुरिवमन्यते १९
 क्षुधार्तोऽहदेहिचान्नंप्राणायामस्यंतिमेद्रुतम् २०
 ब्राह्मणउवाच
 क्षुधार्त्तशृणुमेकश्चिद्वाक्यंकर्तुंनविद्यते
 पाकंमेतंडुलानित्वंनीत्वाभुंक्ष्वयथासुखम् २१
 नास्तिमेजनकोमातानास्तिसूनुःसहोदरः
 नास्तिजायामातृबंधुर्मृताःसर्वेविहायमाम् २२
 तिष्ठाम्येकोगृहेऽकर्माभाग्यहीनोतिथेहरिः
 एकोमेवसतौचास्तिनजानेतद्विनाकिल २३
 भीमउवाच
 ममकश्चिद्द्विजश्रेष्ठनास्तिसेवांतवापिच
 शूद्रोऽहनिलयेजात्याकृत्वास्थास्यामितेसदा २४
 सूतउवाच
 इतितस्यवचःश्रुत्वासानंदःक्षमासुरस्तदा

पाकंविधायतूर्णसददावन्नंतपोधन २५
 सोऽपिहर्षसमायुक्तस्तस्थौतत्रद्विजालये
 सेवांकुर्वन्स्नेहयुक्तांभूसुरस्यमनोहराम् २६
 अद्यश्वोवाहनिष्यामिद्रव्यमस्यममापिच
 नेतुंयदाकरिष्यामिनेष्यामिनात्रसंशयः २७
 परामृश्यचहृद्यंतःकृत्वातस्यक्रियांवदेत्
 पादधौतादिकंचासौशिरसागतपातकः २८
 आचम्यांघ्रिजलंदध्रेच्छघनाप्रतिदिनंद्विजः
 एकदाहारकःकश्चिद्द्रव्यंनेतुंसमागतः २९
 उत्पाटयरात्रावररंगतोऽसौतद्गृहांतरम्
 दृष्ट्वाभीमंप्रहारार्थंदंडहस्तःसमागतः ३०
 हारकोमस्तकंतस्यछित्त्वातूर्णपलायितः
 अथतस्यभटाविष्णोःशंखचक्रगदाधराः ३१
 समायातास्तथानेतुंभीमंतंवीतकिल्बिषम्
 स्यंदनंचागतंदिव्यंराजहंसयुतंद्विज ३२
 तत्रारूढोययौविष्णोर्भवनंदुर्लभंकिल
 माहात्म्यंभूमिदेवस्यमयातेतत्प्रकीर्तितम्
 शृणुयाद्योनरोभक्त्यातस्यपातकनाशनम् ३३
 इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखंडेसूतशौनकसंवादेब्राह्मणमाहात्म्यं
 नामचतुर्दशोऽध्यायः १४

पंचदशोऽध्यायः

शौनकउवाच

कथयस्वमहाभागमाहात्म्यंपापनाशनम्
 एकादश्याःफलंकिंवाकिल्बिषंस्यादकुर्वतः १

सूतउवाच

एकादश्यास्तुमाहात्म्यंकिमहंवच्मिसंप्रतम्
 श्रुत्वाचैकादशीनामयमदूताश्चशंकिताः २
 भवंतिनात्रसंदेहोसर्वप्राणिभयंकराः
 व्रतानांचैवसर्वेषांश्रेष्ठांचैकादशींशुभाम् ३

उपोष्यजागृत्याद्विष्णोःकुर्याच्चमंडनमहत्
 तुलसीदलैस्तुयोमर्त्योहरिपूजांकरोतिवै ४
 दलेनैकेनलभतेकोटियज्ञफलंद्विज
 अगम्यागमनेचैवयत्पापंसमुदाहृतम् ५
 तत्पापंयातिविलयंचैकादश्यामुपोषणात्
 घृतपूर्णप्रदीपंयोदद्याद्विष्णुदिनेद्विज ६
 अंतेविष्णुपुरंयातितमोहत्वास्वतेजसा
 धन्याजनपदास्तेवैधन्यःसचमहीपतिः ७
 हरेर्दिनेयस्यराज्येचैकादश्यामहोत्सवः
 नारायणस्यशयनेपार्श्वस्यपरिवर्त्तने ८
 विशेषेणप्रबोधिन््यानिराहाराभवंतिये
 मदंतिकंनानयध्वंप्राणिनःपुण्यभागिनः ९
 अहर्निशंपितृपतिःसमादिशतिदूतकान्
 एकादशीजगन्नाथवल्लभापुण्यवर्धिनी १०
 विष्णुर्देहंदहत्येवतस्यामन्नस्यभक्षणे
 तेषांधिग्जीवनंसंपत्धिकसौंदर्यचवर्तनम् ११
 येऽन्नमशनंतिपापिष्ठाश्चैकादश्यांहिविड्भुजः
 एकादश्यांद्विजश्रेष्ठभुक्तिमाश्रित्यकेवलम् १२
 बहूनिविविधान्येवतिष्ठंतिदुरितानिच
 अमावास्यांयथास्त्रीणांसंगमेकलुषंमहत् १३
 एकादश्यांतथैवान्नभक्षणेवृजिनंभवेत्
 रोगिणश्चतथाखंजकाससोदरकुष्ठकाः १४
 भवंतिप्राणिनस्तेवैतस्यामन्नस्यभक्षणे
 ग्रामशूकरतांयांतिदारिद्र्यंचप्रयांतिवै १५
 राजबद्धाद्विजश्रेष्ठतस्यामन्नस्यभक्षणे
 संसारेयानिपापानितानिविप्रहरेर्दिने १६
 भुक्तिमाश्रित्यतिष्ठंतिजलभक्षणमाज्ञया
 कुर्वतांसर्वपापानिनरकान्निष्कृतिर्भवेत् १७
 ननिष्कृतिर्भवेन्नृणांभुंजतांचहरेर्दिने
 नरायावंतिचान्नानिभुंजतेचहरेर्दिने १८

प्रत्यन्नंचब्रह्महत्याकोटिजंवृजिनंभवेत्
 पुनर्वच्चिपुनर्वच्चिश्रूयतांश्रूयतांनराः १६
 नभोक्तव्यंनभोक्तव्यंनभोक्तव्यंहरेर्दिने
 गंगादिषुचतीर्थेषुस्नात्वायत्फलमाप्यते २०
 चंद्रसूर्योपरागेचचैकादश्यामुपोषितः
 अर्चित्वोत्पलमालाभिस्तस्यांचकमलापतिम् २१
 विधिवत्पारणंकृत्वानमातुर्गर्भभाजनम्
 एकादश्यांहरेर्गेहेकरोतिमंडनंद्विज २२
 परमांगतिमासाद्यतिष्ठेद्विष्णुनिकेतने
 एकादशींसमासाद्यनिराहाराभवंतिये २३
 तेषांविष्णुपुरेशश्चन्निवासोऽपिनसंशयः
 तुलसीभक्तिसंलीनंमनोयेषांविराजते २४
 तेषांतिपरमंविष्णोःस्थानमेवनसंशयः
 परद्रव्येष्वभिरुचिर्येषांचैवनविद्यते २५
 संतुष्टमनसोयेऽपितेषांविष्णुपुरंध्रुवम्
 दुर्भिक्षकालमासाद्यप्राणिभ्योयेनरोत्तमाः २६
 ददत्यन्नंहरेःसद्यतेषांचैवनसंशयः
 गवांद्विजानांत्राणायस्वामिनोयोषितस्तथा २७
 प्राणान्मुंचंतियेमत्तर्यांस्तेषांविष्णुपुरंध्रुवम्
 प्राणिभिर्दशमीविद्वानचोपोष्याकदाचन २८
 परिहार्यद्विजश्रेष्ठदुर्जनस्यांतिकंयथा
 अरुणोदयवेलायांदशमीसंगतायदि २९
 तत्रोपोष्याद्वादशीस्यात्त्रयोदश्यांतुपारणम्
 दशमीशेषसंयुक्तोयदिस्यादारुणोदयः ३०
 वैष्णवेननकर्त्तव्यंतद्दिनैकादशीव्रतम्
 चतस्रोघटिकाःप्रातररुणोदयउच्यते ३१
 यतीनांस्नानकालोयंगंगांभःसदृशःस्मृतः
 अरुणोदयकालेतुदशमीयदिदृश्यते ३२
 नतत्रैकादशीकार्याधर्मकामार्थनाशिनी
 स्वल्पांचदशमीविद्धान्त्यजेदेकादशींबुधः ३३

सुराबिंदोस्तुसंपर्कात्घृतकुंभंत्यजेद्यथा
संपूर्णैकादशीयत्रद्वादश्यांपुनरेवसा ३४
उत्तरायतिभिःकार्यापूर्वामुपवसेद्गृही
एकादशीकलायत्रद्वादशीपरतो नचेत् ३५
तत्रक्रतुशतंपुण्यंत्रयोदश्यांतुपारणम्
एकादशीविलुप्ताचेत्परतोद्वादशीयुता ३६
उपोष्याद्वादशीपूर्णायदीच्छेत्परमांगतिम्
संपूर्णैऽकादशीयत्रप्रभातेपुनरेवसा ३७
सर्वैरेवोत्तराकार्यापरतोद्वादशीयदि
एकादशीव्रतेयेषामनःसंलीयतेनृणाम् ३८
तेषांस्वर्गोहिवासोऽथयांतितेसदनंहरेः
एकादश्याःपरंनास्तिपरलोकस्यसाधनम् ३९
बहुपापसमायुक्तःकरोतिहरिवासरम्
सर्वपापविनिर्मुक्तःसयातिहरिमंदिरम् ४०
पतिसहितायायोषित्करोतिहरिवासरम्
सुपुत्रास्वामिसुभगायातिप्रेत्यहरेर्गृहम् ४१
योयच्छतिहरेरग्रेप्रदीपंभक्तिभावतः
हरेर्दिनेर्द्विजश्रेष्ठपुण्यसंख्यानविद्यते ४२
यांगनाभर्तृसहिताकुरुतेजागरंहरेः
हरेर्निकेतनेतिष्ठेच्चिरंपत्यासहद्विज ४३
यत्किञ्चिद्धरयेवस्तुभक्त्यायच्छतियोद्विज
हरेर्दिनेतस्यपुण्यमक्षयंचैवसर्वदा ४४
पुरासीद्वल्लभोनाम्नानगरेकांचनाह्वये
धनेनपुष्कलेनापिराजतेसधनेश्वरः ४५
तस्यप्रियामहारूपानाम्नाहेमप्रभाद्विज
गरीयान्मुखरस्तत्रबाधतेचकलेर्गुणः ४६
सासदाकलहंकुर्यात्पत्यासहतपोधन
शश्वद्गुरुजनान्कामंभर्त्सनान्नीचभाषया ४७
पाकपात्रेसदाशनीयात्गुप्तासैकांतिकेमला
उच्छिष्टंगुरुजनेभ्यश्चदद्याद्वैप्रतिवासरम् ४८

जारेसदास्थितंचित्तमहंसाध्वीतिसावदेत्
 स्वामिनःकलहैर्ब्रह्मन्मनोद्वेगकरासदा ४६
 एकदाचागतांदृष्ट्वाचकारभर्त्सनांचताम्
 भर्त्तातस्याःप्रहारंचसर्वपापयुतांद्विज ५०
 सैवरोषसमायुक्तागताशून्यगृहेतुवै
 सुप्ताऽज्ञातास्थिताकस्मिन्जलान्नंचखादह ५१
 दैवात्तत्रदिनेविष्णोःपार्श्वस्यपरिवर्त्तनम्
 एकादशीव्रतंविप्रसर्वपापप्रणाशनम् ५२
 ततःप्रभातेरजनीद्वादशीश्रवणान्विता
 आगतातत्रसानारीरोषनिर्भरमानसा ५३
 निराहारौकृतौद्वौचनिर्मलासाबभूवह
 रात्रौचपंचतांयाताजयंतीवासरेद्विज ५४
 यमाज्ञयाततोदूताआगतास्तांतथाविधाम्
 नेतुंभयंकरास्तेचपाशमुद्गरपाणयः ५५
 बद्ध्वानेतुंमनश्चक्रेकृतांतसदनंयदा
 तदागताविष्णुदूताःशंखचक्रगदाधराः ५६
 छित्त्वापाशंततोदिव्येस्यंदनेतांगतैनसम्
 तेवैचारोहयामासुनिर्मलांभवनंहरेः ५७
 गतातैर्वेष्टितासाथदुर्लभंनिजरैःशुभम्
 विष्णोर्दिवसमाहात्म्यंकथितंतेद्विजर्षभ ५८
 अनिच्छयापियःकुर्यात्सयातिहरिमंदिरम्
 एकादश्यादिनेमर्त्योदीपंदातुंहरेर्गृहे ५९
 गच्छेत्प्रतिपदंसोऽपिचाश्वमेधफलाधिकम्
 शृण्वंतिचपुराणानिपठंतिचहरेर्दिने
 प्रत्यक्षरंलभंतेतेकपिलादानजंफलम् ६०

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेसूतशौनकसंवादेब्रह्मखंडेहरिवासरमाहात्म्यकथनं
 नामपंचदशोऽध्यायः १५

षोडशोऽध्यायः

शौनकउवाच

कर्मणाकेनभोःसूतचैनसांसंक्षयोभवेत्
 श्रीहरेश्चकृपाभूयात्तद्वदस्वानुकंपया १
 सूतउवाच
 शृणुशौनकवक्ष्यामिशृण्वतांपापनाशनम्
 येनविष्णोःकृपास्याद्वैवृजिनक्षयकारिणी २
 पौर्णमास्यांतुयोविप्रभक्तिभावसमन्वितः
 कुर्यान्नानाविधानेनसपर्य्याश्रीजगद्विभोः ३
 कलुषंतस्यनश्येतकोटिजन्मार्जितंमुने
 तस्मिन्श्रीरमणस्यास्यकृपाजाताभवेद्ध्रुवम् ४
 द्वादश्यामन्नदानंयोभक्त्याकुर्याद्द्विजातये
 तस्यनश्यंतिपापानितमांसीवारुणोदये ५
 योनरःश्रीहरिंकुर्यात्स्त्रपनंपयसाद्विज
 तत्प्रीतिःश्रीहरेःसद्योद्वादश्यांशर्करादिभिः ६
 मंत्रंविनातुयोविप्रदद्याच्छ्रीहरयेकिल
 पाषाणसदृशंपुष्पंदातायातिअधोगतिम् ७
 क्षमासुरायचमूर्खायपाषाणसदृशंतुयत्
 दद्याद्दानंनरोयोवैतस्यपुण्यंनविद्यते ८
 विद्याहीनोद्विजोमोहादानंगृह्णातिमूढधीः
 कालानलंयथाजीर्णंतेनसनिरयंव्रजेत् ९
 यथादारुमयोहस्तीमृगश्चित्रमयोयथा
 विद्याहीनोद्विजोविप्रत्रयस्तेनामधारकाः १०
 यथाध्वनिस्थितंवारिपवनार्केणशुद्ध्यति
 भक्त्यातुपार्षदंदृष्ट्वातस्यनश्यतिकल्मषम् ११
 योनरश्चाश्विनेमासिसघृतान्पूरिमादिने
 दद्याच्छ्रीहरयेलाजान्क्रीडार्थंतुवराटिकाम् १२
 भक्त्यायातिहरेःस्थानंपुनरावृत्तिवर्जितः
 नदद्याद्योनरोमोहात्तस्मिन्नतुष्टिदोहरिः १३
 वराटिकांयावतींयोहरयेपौर्णिमादिने
 तावद्दिनंहरेःस्थानंचाश्विनेसंवसेद्ध्रुवम् १४
 करवीरपुरेह्यासीत्पुराशूद्रोऽपिनिर्दयः

कालद्विजोद्विजश्रेष्ठनाम्नापापीभयंकरः १५
 स्वकार्यनिरतःसोऽपिस्वामिकार्यप्रणाशकः
 एकदापंचतांयातोयमदूताभयंकराः १६
 आगतास्तंसमानेतुंयमस्यतुनिकेतनम्
 बद्ध्वानिन्युश्चतंदृष्ट्वापृष्टवान्सचिवंयमः १७
 यमउवाच
 अस्यकिंविद्यतेऽमात्यकर्मापिचशुभाशुभम्
 कथयस्वसमूलंतुचित्रगुप्तविचक्षण १८
 चित्रगुप्तउवाच
 असौपापीदुराचारःस्वामिकार्यप्रणाशकः
 नास्तिपुण्यंचाणुमात्रंनरकेपरिपच्यताम् १९
 शतमन्वन्तरंराजन्नागयोनीचनिष्ठुरः
 पाषाणेजन्मचासाद्यगृहेस्थातुंनिरंतरम् २०
 सूतउवाच
 तावत्कालंततोविप्रनिरयेसपपातह
 ततोऽप्यश्मगृहेनागयोनीजातःसुदुःखितः २१
 एकदाचाश्विनेमासिपौर्णमासीदिनेद्विज
 लाजान्वराटिकानागोबिलात्प्राक्षेपयद्वहिः २२
 पतितासाहरेरग्रेपापमस्यस्वयंहरिः
 तूर्णतुनाशयामासदयालुर्दुःखनाशकः २३
 कदाचित्प्राप्तकालस्तुपंचत्वंसजगामह
 यमदूतास्तमानेतुंचागताबहुशोद्विज २४
 बद्ध्वानेतुंयदाचक्रुर्यमस्यसदनंप्रति
 तदागताविष्णुदूताःशंखचक्रगदाधराः २५
 पाशंछित्त्वारथेदिव्येतमाशुगतकिल्बिषम्
 तत्रचारोपयामासुःयमदूताःपलायिताः २६
 ततोनिकेतनंविष्णोर्नागस्तैर्वेष्टितोययौ
 तत्रतस्थौहरेरग्रेपुनरावर्त्तिवर्जितः २७
 भक्त्यायोहरयेदद्याल्लाजांश्चसघृतान्द्विज
 वराटिकांतस्यपुण्यंनजानेकिंभवेद्ध्रुवम् २८

यद्मंशृणुयाद्विप्रचाध्यायंपापनाशनम्

तस्यनश्यंतिपापानिश्रीहरेःकृपयापिच २६

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखण्डेसूतशौनकसंवादेषोडशोऽध्यायः १६

सप्तदशोऽध्यायः

शौनकउवाच

विष्णुपादोदकस्यापिमाहात्म्यंपापनाशनम्

कथयस्वमहाप्राज्ञसमूलंमेकृपार्णव १

सूतउवाच

समस्तपातकध्वंसिविष्णुपादोदकंशुभम्

कण्मात्रंवेद्यस्तुसर्वतीर्थफलंलभेत् २

विष्णुपादोदकंब्रह्मन्स्पर्शतःपापनाशनम्

अकालमरणंनास्तिगंगास्नानफलंलभेत् ३

विष्णुपादोदकंपापपीयःपिबेत्तस्यकिल्बिषम्

शरीरस्थंक्षयंयातिकृतंब्रह्मन्नसंशयः ४

तुलसीपर्णसंयुक्तंविष्णुपादोदकंद्विज

योवहेच्छिरसाभक्त्याचांतेयातिहरेर्गृहम् ५

मेरुतुल्यसुवर्णानिदत्त्वायत्फलमाप्यते

हरिपादोदकंस्पृष्ट्वाप्राप्यतेतत्फलंनरैः ६

धेनुकोटिसहस्राणियत्फलंलभतेनरैः

दत्त्वापादोदकंस्पृष्ट्वातत्फलंप्राप्यतेध्रुवम् ७

यज्ञकोटिसहस्राणिकृत्वायत्फलमाप्यते

हरिपादोदकंस्पृष्ट्वातस्मात्कोटिगुणंनरैः ८

कोटिकन्याप्रदानेनयत्फलंलभ्यतेजनैः

विष्णुपादोदकंस्पृष्ट्वाफलंतस्माद्द्विजाधिकम् ९

दंतिकोटिप्रदानेनसप्तिकोटिप्रदानतः

यत्फलंलभतेमर्त्यःस्पृष्ट्वापादोदकंहरेः १०

दत्वामर्त्यःसप्तद्वीपांससस्यांयत्फलंलभेत्

विष्णुपादोदकंस्पृष्ट्वातस्माद्विप्राधिकंलभेत् ११

शृणुविप्रप्रवक्ष्यामिसंक्षेपेणाधिकंकिमु

विष्णुपादोदकंस्पृष्ट्वापापीयातिहरेर्गृहम् १२
 शौनकउवाच
 स्पृष्ट्वापीत्वापुराकेनप्राणिनाप्रापिवैगृहम्
 कथयस्वहरेःसूतममत्वंचानुकंपया १३
 सूतउवाच
 पुरात्रेतायुगेपापीनाम्नाविप्रःसुदर्शनः
 जनार्दनदिनेनित्यमशनीयात्सद्विजोत्तम १४
 शास्त्रनिंदाकरोनित्यं व्रतनिंदाकरःसदा
 असावन्यंनजानातिकेवलंस्वोदरंविना १५
 एकदाप्राप्तकालस्तुनिधनंप्राप्तवान्द्विज
 यमदूताःसमायाताबद्ध्वानीतोयमालयम् १६
 तंदृष्ट्वायमुनाभ्रातापप्रच्छसचिवंरुषा
 भोऽमात्यचास्ययत्पुण्यंपापंवदसमूलतः १७
 असौविप्रोमहापापीक्रूरकर्म्मैवदृश्यते १८
 चित्रगुप्तउवाच
 आकर्णयचास्यपापंपुण्यंनस्त्यगुमात्रकम्
 वासरेऽपिहरेर्नित्यमकरोद्भोजनंविभो १९
 वासरेकमलाभर्तुश्चाशनीयाद्योनराधमः
 पुरीषंसोऽशनीयाद्राजन्निरयंयातिदारुणम् २०
 मन्वंतरशतंदेहिस्थानंतुनिरयेऽप्यमुम्
 ग्रामक्रोडस्ययोनौहिततोजन्मभविष्यति २१
 सूतउवाच
 यमाज्ञयाततोविप्रतस्यदूतैर्भयंकरैः
 पातितस्तुपुरीषेवैमन्वंतरशताधिकम् २२
 ततोमुक्तोऽभवद्वासौपृथिव्यांग्रामसूकरः
 चिरंनरकमशनीयाद्धरिवासरभोजनात् २३
 ततोविप्रप्राप्तकालःपंचत्वंसजगामह
 काकयोनौपुनर्जन्मलेभेऽसौविड्भुजःसदा २४
 एकस्मिन्दिवसेविप्रश्रीहरेश्चरणोदकम्
 द्वारदेशेस्थितंपीत्वासर्वपापविवर्जितः २५

तस्मिन्नेवदिनेकाकःपतितःशबरस्यच
कालेमृत्युदशांप्राप्तोव्याधेनवायसोपिच २६
आगतेस्यंदनेदिव्येराजहंसयुतेशुभे
आरुह्यबलिभुग्विप्रययौसहरिमंदिरम् २७
पादोदकस्यमाहात्म्यंकथितंपापनाशनम्
यःशृणोतिनरःपापीतस्यपापंविनश्यति २८

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखण्डेसूतशौनकसंवादेचरणोदक-
माहात्म्येसप्तदशोऽध्यायः १७

अष्टादशोऽध्यायः

शौनकउवाच

अगम्यागमनंसूतकुर्याद्योवैविमोहितः
तस्यशुद्धिर्भवेत्केनकथयस्वसमूलतः १
सूतउवाच
अभिगच्छतिचांडालघंश्वपाकींयोद्विजोत्तमः
उपवासत्रयंकुर्यात्प्राजापत्यंचरेत्ततः २
सशिखंवपनंचैवदद्याद्गोमिथुनद्वयमेवच
यथार्थदक्षिणांदत्वाशुद्धिमाप्नोतिसद्विजः ३
क्षत्रियोवापिचांडालघंवैश्योवायदिगच्छति
प्राजापत्यंसकृच्छ्रंचदद्याद्गोमिथुनद्वयम् ४
अनुगच्छतिशूद्रोहिंश्वपाकींचतपोधन
चतुर्गोमिथुनंदद्यात्प्राजापत्यंव्रतंचरेत् ५
मातरंयदिवागच्छेद्भगिनींस्वसुतामपि
वधूंचमोहितोगच्छंस्त्रीणिकृच्छ्राणयथाचरेत् ६
चांद्रायणत्रयंकृत्वादद्याद्गोमिथुनत्रयम्
सशिखंवपनंकृत्वापंचगव्यंपिबेत्ततः ७
हुतेह्यग्नौतथाप्यत्रशुद्ध्यत्येवंतपोधन
पितृदारान्द्विजश्रेष्ठमातुश्चभगिनींतथा ८
गुरुपत्नींमातुलानींभ्रातुर्भार्यांस्वगोत्रजाम्
यदिगच्छतिमोहेनप्राजापत्यद्वयंचरेत् ९

चांद्रायणत्रयंब्रह्मन्पंचगोमिथुनानिच
 विप्रेभ्योदक्षिणांदद्याच्छुद्ध्यतेनात्रसंशयः १०
 गांचगच्छतियोमूढउपवासत्रयंचरेत्
 धेनुंदत्त्वातथाचान्नंशुद्ध्यत्यत्रनसंशयः ११
 वेश्यांखरींशूकरींचकपितुंमहिषींद्विज
 आकंठतःसमाक्षिप्यगोमयोदककर्ममे १२
 तत्रतिष्ठेन्निराहारोत्रिरात्रेणैवशुद्ध्यति
 सशिखंवपनंकृत्वात्रिरात्रमुपवासयेत् १३
 एकरात्रंजलेस्थित्वाशुद्ध्यत्येवनसंशयः
 ब्राह्मणींतुयदागच्छेत्योनरःकाममोहितः १४
 प्राजापत्यत्रयंकुर्याच्चंद्रायणत्रयंतथा
 गोत्रयंतुतथादद्याच्छुद्ध्यत्येवतपोधन १५
 ब्राह्मणीपंचगव्यंतुपंचरात्रंपिबेद्द्विज
 गोद्वयंदक्षिणांदद्याच्छुद्ध्यत्यत्रनसंशयः १६
 परांगनांयदागच्छेत्कृच्छ्रंसांतपनंचरेत्
 यथार्गलातथायोषित्तस्मात्तांपरिवर्जयेत् १७
 वर्णबाह्यांतथानीचामनुगच्छेत्सकृन्नरः
 प्राजापत्यंचरेत्कृच्छ्रंशुद्ध्यत्येवनसंशयः १८
 अंगारसदृशीयोषित्सर्पिःकुंभसमःपुमान्
 तस्याःपरिसरेब्रह्मन्नस्थातव्यंकदाचन १९
 जारेणजनयेद्गर्भयाचनारीकुलांतका
 त्याज्यासासर्वथाब्रह्मस्तत्रदोषोनविद्यते २०
 याचनारीगृहाद्गच्छेत्त्यक्त्वाबंधून्स्वकानपि
 नष्टासाचकुलभ्रष्टानतस्याःसंगमःपुनः २१
 याचनारीयदागच्छेन्मोहितापरपूरुषम्
 प्राजापत्यंचरेत्कृच्छ्रंपंचगव्यंपिबेत्ततः २२
 गोद्वयंतुततोदद्याच्छुद्ध्यत्येवनसंशयः
 ब्राह्मणीबालिशाब्रह्मन्मोहितापरपूरुषम् २३
 यदागच्छेत्तदात्याज्याजनैर्दोषोनविद्यते
 योगच्छेद्ब्राह्मणींविप्रभूसुरःकाममोहितः

गोतिलांश्चतदादद्याच्छुद्ध्यत्यत्रनसंशयः २४

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखण्डेसूतशौनकसंवादेअष्टादशोऽध्यायः १८

एकोनविंशोऽध्यायः

शौनकउवाच

अज्ञानात्प्राश्यविरामूत्रंसुरांसंस्पृश्यवापुनः
यथाशुद्धिर्भवेत्तेषांकथयामिशृणुद्विज १
प्राजापत्यद्वयंकुर्यात्तीर्थाभिगमनंमुने
वृषैकादशगोदानंसशिखंवपनंततः २
गत्वाचतुष्पथंसर्वंप्राजापत्यव्रतंतथा
गोद्वयंतुततोदद्यात्पंचगव्यंपिबेत्ततः ३
ब्राह्मणान्भोजयित्वातुशुद्ध्यत्यत्रनसंशयः
चांडालान्नंजलंचैवज्ञानतोऽपिविपत्तिषु ४
यदिभुङ्क्तेनरःकश्चित्कृच्छ्रंचांद्रायणंचरेत्
सशिखंवपनंकृत्वापंचगव्यंततःपिबेत् ५
एकद्वित्रिचतुर्गावोदेयाद्विप्रेष्वनुक्रमात्
वृषलान्नंसूतकान्नंअभोज्यान्नंजलंचवै ६
शूद्रोच्छिष्टंयदाभुंक्तेज्ञानतोवाविपत्तिषु
प्राजापत्यद्वयंकुर्याच्चंद्रायणत्रयंतथा ७
गोद्वयंतुततोदद्यात्पंचगव्यंपिबेद्विज
हुत्वाह्यग्नौबहून्विप्रान्भोज्यशुद्धोभवेद्ध्रुवम् ८
आखुनकुलमाञ्जरैरन्नंचेद्भक्षितंद्विज
तिलदर्भोदकैःप्रोक्ष्यशुद्ध्यत्येवनसंशयः ९
पलांडुलशुनंशिग्रुमलाबुंगृजनंपलम्
भुंक्तेयौवैनरोब्रह्मन्व्रतंचांद्रायणंचरेत् १०
मद्यमांसप्रियंशूद्रंनीचकर्मानुवर्त्तनैः
तंशूद्रंवर्जयेद्विप्रश्चपाकमिवदूरतः ११
द्विजसेवानुरक्तायेमद्यमांसविवर्जिताः
दानस्वकर्म्मनिरतास्तेज्ञेयावृषलोत्तमाः १२
अज्ञानाद्भुंजतेविप्रसूतकेमृतकेयदि

गायत्रीदशभिर्विप्रःसहस्रैश्चशुचिर्भवेत् १३
 सहस्रैःक्षत्रियश्चैववैश्यःपंचसहस्रकैः
 पंचगव्यैर्भवेच्छुद्धोवृषलोऽपितपोधन १४
 आज्यंतुतोयनीचस्यभांडस्थंदधियःपिबेत्
 अज्ञानतोऽपियोवर्णःप्राजापत्यव्रतंचरेत् १५
 दानंबहुतरंदद्याच्छुद्धोह्यग्नौयथाविधि
 शूद्राणांनोपवासोऽपिदानेनैवविशुद्ध्यति १६
 सशिखंवपनंकुर्यादहोरात्रोपवासतः
 नीचैर्दंडादिभिश्चैवताडितोयोनरोद्विज १७
 प्राजापत्यव्रतंकुर्याच्चान्द्रायणव्रतंतुवा
 सशिखंवपनंचैवपंचगव्यंपिबेत्ततः १८
 गोद्वयंतुततोदद्यादग्नौचान्नादिकंहृतम्
 मद्यपानंगृहेविप्रज्ञानतोऽपियदृच्छया १९
 यदिभुंक्तेनरःकश्चित्पात्यःसोऽपिकुलान्नरः
 गोबीजहंतायोविप्रच्छेदकश्चदलस्यच २०
 स्वर्णस्तेयीभवेत्कृच्छ्रंप्राजापत्यत्रयंचरेत्
 सशिखंवपनंकृत्वापंचगव्यंतथापिबेत् २१
 यथाविधिहुतंचाग्नौदद्याद्धेनुत्रयंतथा
 तस्यभुक्तंजलंचैवग्राह्यंस्याद्वैतपोधन २२
 प्रातरुयहंतुचाशनीयात्र्यहंसायमयाचितम्
 त्र्यहंचैवतुनाशनीयात्प्राजापत्यमिदंब्रतम् २३
 गोमूत्रंगोमयंच्चीरंदधिसर्पिःकुशोदकम्
 दिनद्वयंपिबेद्विप्रचैकरात्रमुपोषितः
 सर्वपापहरंकृच्छ्रंमुनेसांतपनंस्मृतम् २४
 ग्रासंत्र्यहंतुचैकैकंप्रातःसायमयाचितम्
 अद्यात्त्र्यहंचोपवसेदतिकृच्छ्रमिदंब्रतम् २५
 प्रतित्र्यहंपिबेदुष्णंजलंच्चीरंघृतंद्विज
 सकृत्स्नायीतप्तकृच्छ्रंस्मृतंपापहरंमुने २६
 अभोजनंद्वादशाहंकृच्छ्रोऽयपापनाशनः
 पराकोनामविज्ञेयःप्रसिद्धश्चतपोधन २७

एकैकं वद्धयेत्पिंडं शुक्ले कृष्णे च हासयेत्
इंदुक्षयेन भुंजीत चांद्रायणव्रतं स्मृतम् २८
अशनीयाच्चतुरः प्रातः पिंडान् विप्रसमाहितः
चतुरोऽस्तमिते चार्केशिशुचांद्रायणं स्मृतम् २९
कूष्मांडघातीयानारीपंचगव्यं पिबेत्त्रयहम्
कूष्मांडपंचकंदद्यात्ससुवर्णसवस्त्रकम्
तस्यावारितथाभक्तं ग्राह्यं स्याद्वै तपोधन ३०

इति श्रीपाद्मे महापुराणे ब्रह्मखण्डे सूतशौनकसंवादे एकोनविंशोऽध्यायः १९

विंशतितमोऽध्यायः

शौनक उवाच

सुकृतं किं तथा प्राह कृत्वा संसारसागरात्
तरिष्यंति कलौ सूततमोन्धकूपमंडुकाः १
सूत उवाच
राधाकृष्णप्रिये चोर्जे प्रातः स्नानं समाचरेत्
राधादामोदरं भक्त्या कुर्यात्पूजां समाहिता २
त्यक्त्वा मिषादिकं ब्रह्मन्पतिसेवापरायणा
सायाति श्रीहरेः स्थानं गोलोकारुख्यं सुदुर्लभम् ३
राधादामोदराभ्यां याधूपदीपंतु कार्तिके
दद्यात्साभवनं विष्णोर्यातिवैत्यक्तपातकाः ४
योषिद्या कार्तिके विप्रदद्याद्ब्रह्मन्निकेतने
राधादामोदराभ्यां तु वसेत्सा श्रीहरेश्चिरम् ५
राधादामोदराभ्यां सापुष्पं माल्यं सुवासितम्
कार्तिके मासि सा दद्यात्तु वैकुण्ठमंदिरम् ६
गंधं याचापि नैवेद्यं दद्याद्द्वैशर्करादिकम्
राधादामोदराभ्यां सागच्छेद्द्वैविष्णुमंदिरम् ७
यत्किंचिद्यच्छति ब्रह्मन्कार्तिके च द्विजातये
राधादामोदरप्रीत्यै तस्याः पुण्याक्षयं भवेत् ८
यानारी कार्तिके भक्त्या राधादामोदरं द्विज
प्रातः सपर्यासायाति न कुर्यान्निरयंचिरम् ९

कदाचिज्जन्मभूमौसाविधवाप्रतिजन्मनि
 भवेच्चासाद्यपूर्ववैचाप्रियास्वामिनोऽपिच १०
 पुरात्रेतायुगेविप्रवृषलोनामशंकरः
 सौराष्ट्रदेशवासीचतस्यजायाकलिप्रिया ११
 जाराकांक्षीसदानाम्नातृणवन्मन्यतेपतिम्
 असौपतिर्नमेयोग्योमेस्वामीपरपूरुषः १२
 इतिमत्वासदातस्मैचोच्छिष्टंतुददातिवै
 नीचसंगान्महामूढामद्यमांसंचखादह १३
 स्वामिनोभर्त्सनांनित्यंकुर्यात्कामंतुनिष्ठुरा
 पादरज्जुर्भवेच्चासौकस्माद्वैनमृतोऽपिच १४
 मृतेतस्मिन्नहंभोगंकरिष्यामियदृच्छया
 विचार्येतिहदामूढाजारेणैकेनसातदा १५
 अन्यदेशंगमिष्यावःसंकेतमकरोद्विज
 सुप्तस्यस्वामिनोरात्रौचासिनातद्गलंद्विज १६
 छित्वाजारकृतेसापिसंकेतस्यस्थलंगता
 आगतंजारपुरुषंद्वीपिनाभक्षितंद्विज १७
 दृष्ट्वासारोदनंकृत्वामूर्च्छितानिपपातह
 चिरादाश्वस्यसामूढाकरुणं विललापह १८
 कलिप्रियोवाच
 स्वकीयंस्वामिनंहत्वाचागतापरपूरुषम्
 तंजारंस्वामिनंदैवात्शार्दूलोभक्षयन्मम
 किकरोमिक्वगच्छामिविधात्रावंचितास्म्यहम् १९
 सूतउवाच
 ततःकलिप्रियाब्रह्मन्आगतास्वगृहंप्रति
 लपनेस्वामिनोदत्वामुखंचविललापसा २०
 कलिप्रियोवाच
 हानाथकिंकृतंकर्ममयाहंतातिदारुणम्
 कंलोकंवागमिष्यामिवदस्वामिन्मनागिरम् २१
 भर्त्सनांतुयथाकामंकुर्याच्चाहंसुनिदिता
 किंचिन्नवदसिस्वामिन्नेनोयन्मेनविद्यते २२

सूतउवाच

ननामचरणेतस्यगतान्यनगरंप्रति

तत्रप्रविष्टासायोषिद्दृष्ट्वापुण्यजनान्बहून् २३

ऊर्जेस्नानपरान्प्रातर्नर्मदायांचवैष्णवान्

तत्रनद्यांस्त्रियश्चापिराधादामोदरंद्विज २४

सपर्याचकृतांचैवशंखनादैर्महोत्सवैः

गंधपुष्पैर्धूपदीपैर्वस्त्रैर्नानाविधैःफलैः २५

मुखवासैर्भक्तियुक्तादृष्ट्वासाविनयान्विता

पप्रच्छब्रूतयूयंमेकिमेतत्क्रियतेस्त्रियः २६

स्त्रियऊचुः -

सर्वमासोत्तमेचोर्जेराधादामोदरौशुभौ

पूजांकृत्वावयंमातःसर्वपापहरांशुभाम् २७

कोटिजन्मार्जितंपापंनष्टंप्राप्तंनिकेतनम्

सपर्यामामिषंत्यक्त्वाकृत्वासाचहरेर्दिने २८

निधनत्वंपौर्णमास्यांगतासानिर्मलाद्विज

किंकराश्चागतास्तूर्णयमस्यनिलयंप्रति २९

नेतुंतांक्रोधसंयुक्ताबबंधुश्चर्मरज्जुमिः

तदागताविष्णुदूताविमानंस्वर्णनिर्मितम् ३०

शंखचक्रगदापद्मधारिणोवनमालिनः

निजघ्नुश्चक्रधाराभिर्यमदूताःपलायिताः ३१

राजहंसयुतेविप्रविमानेस्वर्णनिर्मिते

आरूढासागतातैस्तुवेष्टिताविष्णुमंदिरम् ३२

तत्रतस्थौचिरंभोगंकृत्वासावैयथेप्सितम्

याकुर्यात्कार्तिकेविप्रराधादामोदरार्चनम् ३३

यातिपूजात्यक्तपापाद्गोलोकार्ख्यंमनोहरम्

यइदंशृणुयाद्भक्त्यायाचनारीसमाहिता

कोटिजन्मार्जितंपापंतस्यतस्याविनश्यति ३४

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखण्डेसूतशौनकसंवादेराधादामोदरपूजा-

माहात्म्यकथनं नामविंशतितमोऽध्यायः २०

एकविंशोऽध्यायः

शौनकउवाच

कथयस्वमुनेसूतसर्वमासोत्तमस्यच
कार्तिकस्यविधिंसम्यङ्नियमान्वक्तुमर्हसि १
सूतउवाच

आश्विनस्यद्विजश्रेष्ठपौर्णमास्यांसमाहितः
कार्तिकस्यव्रतंकुर्याद्यावदुद्धोधिनीभवेत् २
दिवाविप्रनरःकुर्यान्मलमूत्रमुदङ्मुखः
भवेन्मौनीचसर्वज्ञरात्रौचेद्दक्षिणामुखः ३
पथ्यंभसिचगोष्ठेषुश्मशानेवल्मिकेद्विज
कुर्यादुत्सर्जननैवव्रतीमूत्रपुरीषयोः ४
अत्युत्तमेषुस्थानेषुमलमूत्रंनकारयेत्
शुद्धामृदंगृहीत्वाथवामंप्रक्षालयेत्करम् ५
अद्भिर्मृदापिशुद्ध्यर्थपूर्वविंशतिसंख्या
एकालिगेगुदेपंचतथावामकरेदश ६
उभयोर्दशदातव्यापादयोश्चत्रिभिस्त्रिभिः
मुखशुद्धिततःकुर्यात्संकल्पंस्नपनस्यच ७
हृदिदामोदरंध्यात्वाङ्ममंत्रंततोवदेत्
कार्तिकेहंकरिष्यामिप्रातःस्नानंजनार्दन ८
दामोदरस्यप्रीत्यर्थंराधयापापनाशनं
नमःपंकजनाभायश्रीकृष्णजलशायिने ९
नमस्तेराधयासार्द्धगृहाणार्घप्रसीदमे
स्नानंकुर्यात्ततोविप्रतिलकंतुयथाविधि १०
ऊर्ध्वपुंड्रविहीनस्तुकिंचित्कर्मकरोतियः
निष्फलंकर्मतत्सर्वसत्यमेतन्मयोच्यते ११
यच्छरीरंमनुष्याणामूर्ध्वपुंड्रंविनाकृतम्
तद्दर्शनंनकर्तव्यंदृष्ट्वासूर्यनिरीक्षयेत् १२
ऊर्ध्वपुंड्रंमृदाशुभ्रंललाटेयस्यदृश्यते
चांडालोऽपिविशुद्धात्मापूज्यएवनसंशयः
अच्छिद्रमूर्ध्वपुंड्रंतुयेकुर्वतिनराधमाः १३

तेषांललाटेसततंशुनःपादोनसंशयः
 प्रातःकालोदितंकर्मसमाप्यहरिवल्लभाम् १४
 पूजयेद्भक्तितोविप्रतुलसीपापनाशिनीम्
 पौराणींतुकथांश्रुत्वाश्रीहरेःस्थिरमानसः १५
 ततोविप्रं व्रतीभक्त्यापूजयेत्तंयथाविधि
 परासनंपरान्नंचपरशय्यांपरांगनाम् १६
 सर्वदावर्जयेद्विप्रकार्तिकेचविशेषतः
 सौवीरकंतथामाषानामिषंचतथामधु १७
 राजमाषादिकंनित्यंवर्जयेत्कार्तिकेव्रती
 जंबीरमामिषंचूर्णमन्नंपर्युषितंद्विज १८
 धान्येमसूरिकाप्रोक्तागवांदुग्धमनामिषम्
 लवणंभूमिजंविप्रप्राणयङ्गमामिषंखलु १९
 द्विजक्रीतारसाःसर्वेजलंचाल्पसरःस्थितम्
 ब्रह्मचर्यंतुर्यकालेपत्रावल्यांचभोजनम् २०
 कुर्याद्विद्विजशार्दूलतैलाभ्यंगंचवर्जयेत्
 छत्राकंनालिकंहिंगुपलांडुपूतिकादलम् २१
 लशुनंमूलकंशिग्रुंतथैवतुंबिकाफलम्
 कपित्थंचैववृताकंकूष्मांडकांस्यभोजनम् २२
 द्विपाचितंसूतिकान्नंमत्स्यंशय्यारजस्वलाम्
 द्विस्त्रिश्चान्नंस्त्रियःसंगंवर्जयेत्कार्तिकव्रती २३
 धात्रीफलंगृहीविप्ररवौतत्सर्वदात्यजेत्
 कूष्मांडेधनहानिःस्यात्बृहत्यांनस्मरेद्धरिम् २४
 पटोलेतुनवृद्धिःस्याद्बलहानिश्चमूलके
 कलंकीजायतेविल्वेतिर्यग्योनिश्चनिंबुके २५
 तालेशरीरनाशःस्यान्नारिकेलेचमूर्खता
 तुंबीगोमांसतुल्यास्याद्गोवधंस्यात्कलिदके २६
 शिंबीपापकराप्रोक्तापूतिकाब्रह्मघातिका
 वार्ताक्यांसुतनाशःस्याच्चिररोगीचमाषके २७
 मांसेचबहुपापंस्याद्वर्जयेत्प्रतिपदादिषु
 यतिकचिद्वर्जयेद्योऽन्नश्रीहरेप्रीतयेद्विज २८

तत्पुनर्भूसुरेदत्वाव्रतांतेतस्यभोजनम्
 कार्तिकव्रतिनंविप्रयथोक्तकारिणंरम् २६
 यमदूताःपलायंतेसिंहंदृष्ट्वायथागजाः
 श्रेष्ठंविष्णुव्रतंविप्रतत्तुल्यानशतंमखाः ३०
 कृत्वाक्रतुं व्रजेत्स्वर्गवैकुण्ठंकार्तिकव्रती
 यतिकचिदुष्कृतंविप्रमनोवाक्कायकर्मजम् ३१
 दृष्ट्वातुविलयंयातिकार्तिकव्रतिनंक्षणात्
 कार्तिकव्रतिनःपुरयंब्रह्माचैवचतुर्मुखः ३२
 नसमर्थोभवेद्वक्तुंयथोक्तव्रतकारिणः
 यत्कृत्वाकलुषंसर्वव्रजेद्विप्रदशोदिशः ३३
 क्वगच्छामिक्वतिष्ठामिकार्तिकव्रतिनोभयात्
 पौर्णमास्यांयथाशक्तिचान्नवस्त्रादिकंद्विज ३४
 दद्याद्वैश्रीहरेःप्रीत्यैब्राह्मणानपिभोजयेत्
 रात्रौजागरणंकुर्यान्नृत्यगीतादिभिर्व्रती
 यद्दंशृणुयाद्भक्त्यातस्यपापंप्रणश्यति ३५

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेसूतशौनकसंवादेब्रह्मखंडेएकविंशोऽध्यायः २१

द्वाविंशोऽध्यायः

शौनकउवाच

माहात्म्यंब्रूहिसर्वज्ञशृणवतांपापनाशनम्
 सर्वप्राणिहितार्थायतुलस्याअनुकंपया १
 सूतउवाच
 तुलस्याःपरिसरेयस्यकाननंतिष्ठतिद्विज
 गृहस्यतीर्थरूपत्वान्नायांतियमकिंकराः २
 तुलस्याःकाननंविप्रसर्वपापहरंशुभम्
 रोपयंतिनराःश्रेष्ठास्तेनपश्यंतिभास्करिम् ३
 रोपणंपालनंसेवांदर्शनंस्पर्शनंतुयः
 कुर्यात्तस्यप्रणष्टंस्यात्सर्वपापंद्विजोत्तम ४
 कोमलैस्तुलसीपत्रैरर्चयंतिहरितुये
 कालस्यसदनंविप्रतेनयांतिमहाशयाः ५

गंगाद्याःसरितःश्रेष्ठाविष्णुब्रह्ममहेश्वराः
 देवैस्तीर्थैःपुष्कराद्यैस्तिष्ठंतितुलसीदले ६
 योयुक्तस्तुलसीपत्रैःपापीप्राणान्विमुञ्चति
 विष्णोर्निकेतनंयातिसत्यमेतन्मयोदितम् ७
 तुलसीमृत्तिकालिप्तोयुक्तःपापशतैरपि
 विमुञ्चतिनरःप्राणान्सयातिहरिमन्दिरम् ८
 योनरोधारयेद्विप्रतुलसीकाष्ठचंदनम्
 तस्याङ्गंनस्पृशेत्पापं सयातिपरमंपदम् ९
 तुलसीकाष्ठमालांतुकराठस्थांवहतेतुयः
 अप्यशौचोप्यनाचारोभक्त्यायातिहरेर्गृहम् १०
 धात्रीफलकृतामालातुलसीकाष्ठसंभवा
 दृश्यतेयस्यदेहेतुसवैभागवतो नरः ११
 तुलसीदलजांमालांकराठस्थांवहतेतुयः
 विष्णुच्छिष्टांविशेषेणसनमस्योदिवौकसाम् १२
 यःपुनस्तुलसीमालांकराठेकृत्वाजनार्दनम्
 पूजयेत्पुण्यमाप्नोतिप्रतिपुष्पंगवायुतम् १३
 धारयन्तिनयेमालांहैतुकाःपापबुद्धयः
 नरकान्ननिवर्ततेदग्धाःकोपाग्निनाहरेः १४
 नजह्यात्तुलसीमालांधात्रीमालांविशेषतः
 महापातकसंहर्त्रीधर्मकामार्थदायिनीम् १५
 स्पृशेच्चयानिलोमानिधात्रीमालाकलौनृणाम्
 तावद्वर्षसहस्राणिवसतेकेशवालये १६
 निवेद्यकेशवेमालांतुलसीकाष्ठसंभवाम्
 वहतेयोनरोभक्त्यातस्यवैनास्तिपातकम् १७
 तुलसीकाष्ठमालांतुप्रेतराजस्यदूतकाः
 दृष्ट्वानश्यन्तिदूरेणवातोद्धृतंयथादलम् १८
 तुलस्याविपिनेधात्र्याश्रयासुयोनरोत्तमः
 पिण्डंदातिपितरोमुक्तियान्तिद्विजोत्तम १९
 पाणौमूर्ध्निगलेचैवकर्णयोश्चमुखेद्विज
 धात्रीफलंयस्तुधत्तेसविज्ञेयोहरिःस्वयम् २०

धात्रीपत्रैःफलैर्विप्रश्रीहरिंचार्चयेद्द्विज
 कोटिजन्मार्जितंपापंपूजयानश्यतिसकृत् २१
 यज्ञादेवाश्चमुनयस्तीर्थानिकार्तिकेद्विज
 धात्रीवृक्षंसमाश्रित्यतिष्ठन्तिकार्तिकेसदा २२
 धात्रीपत्रंकार्तिकेचद्वादश्यांतुलसीदलम्
 चिनोतियोनरोगच्छेन्निरयंयातनामयम् २३
 धात्रीछायासुयोविप्रचान्नंभुनक्तिकार्तिके
 अन्नसंसर्गजंपापमावर्षतस्यनश्यति २४
 तुलसीवनमध्येचधात्रीमूलेचकार्तिके
 कुर्याद्धर्यर्चनंविप्रवैकुण्ठंयातिसध्रुवम् २५
 तुलसीमूलदेशेऽपिस्थितंवारिद्विजोत्तम
 गृह्णातिमस्तकेभक्त्यापापीयातिहरेर्गृहम् २६
 तुलसीपत्रगलितंयस्तोयंशिरसावहेत्
 सर्वतीर्थेषुसस्नातश्चांतेयातिहरेर्गृहम् २७
 पुराकश्चिद्द्विजश्रेष्ठोद्वापरेऽभून्महामुने
 स्नात्वैकदातुलस्यैसवनंदत्वागृहंगतः २८
 आदित्योवर्चसानाम्नामार्त्तडइवपुण्यतः
 तृषार्तोभक्षकःकश्चिदागतोबहुकल्मषः २९
 तुलस्यामूलतस्तोयंपीत्वाचासौहतांहसः
 त्वरयाप्यागतोव्याधोनाम्नायश्चासिमर्दनः ३०
 उवाचभुक्तंचान्नंचभुक्त्वाभग्रंगतःकिमु
 कृत्वामेपाकभांडस्थंचागतोहिंसकस्यते ३१
 विव्याधतंगतप्राणंनेतुंवैशमनाज्ञया
 आगताःकिंकराःक्रुद्धाःपाशमुद्गरपाणयः ३२
 बद्ध्वानेतुंमनश्चक्रुरागताविष्णुकिंकराः
 तदाछित्त्वाचर्मपाशंस्यंदनेतंमनोहरे ३३
 तूर्णमारोहयामासुःपप्रच्छुर्विनयान्विताः
 तेऽपिपुण्येनभोःसंतःकेनवैनीयतेऽप्यसौ ३४
 ऊचुस्तेऽसौपुराराजापुण्यंबहुतरंकृतम्
 अकरोद्धरणंकांचित्सुंदरींचांगनामयम् ३५

अनेनचांहसाराजागतोवैशमनक्षयम्
 तत्रक्लेशंतुयुष्माभिर्दत्तवैशमनाज्ञया ३६
 ताम्रमय्यास्त्रियासार्द्धक्रीडांसुप्त्वाचकारसः
 तप्तायांलोहशय्यायांवैक्लव्यंकर्मणानृप ३७
 तप्तायोभीषणंतप्तलोहस्तंभंयमाज्ञया
 ततःस्थितःसमालिग्यभुक्त्वादुःखंचिरंनृपः ३८
 सिक्तःद्वारांबुधाराभिरन्यैर्वैशमनालये
 ततो नरकशेषेचपापयो नौमुहुर्मुहुः ३९
 जन्मासाद्यचिरंदुःखमनुभूतंस्वकर्मणा
 तुलसीमूलकंवारिपीत्वायातिहरेर्गृहम् ४०
 इदानींतद्वचःश्रुत्वागतादूतायथागताः
 तेनसार्द्धविष्णुदूतागतावैकुण्ठमंदिरम् ४१
 माहात्म्यंकथितंब्रह्मन्तुलस्याःपापनाशनम्
 कुर्वतिसेवायेभक्त्यानजानेकिंभवेन्मुने ४२
 इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखण्डेसूतशौनकसंवादेतुलस्या
 माहात्म्यं नामद्वाविंशोऽध्यायः २२

त्रयोविंशोऽध्यायः

शौनकउवाच

कथयस्वमुनेसूतमाहात्म्यंकलुषक्षयम्
 शेषपंचदिनस्यापिकार्त्तिकस्यानुकंपया १
 सूतउवाच
 शृणुशौनकयत्पृष्टंमाहात्म्यंपापनाशनम्
 वक्ष्याम्यहंवैचोर्जस्यशेषपंचदिनस्यच २
 ब्रतानांमुनिशार्दूलप्रवरंविष्णुपंचकम्
 तस्मिन्यःपूजयेद्भक्त्याश्रीहरिराधयासह ३
 गंधपुष्पैर्धूपदीपैर्वस्त्रैर्नानाविधैःफलैः
 सयातिविष्णुसदनंसर्वपापविवर्जितः ४
 ब्रह्मचारीगृहस्थोवावानप्रस्थोऽथवायतिः
 नप्राप्नोतिपरंस्थानमकृत्वाविष्णुपंचकम् ५

सर्वपापहरंपुण्यंविख्यातंविष्णुपंचकम्
 तत्रस्नानंतुयःकुर्यात्सर्वतीर्थफलंलभेत् ६
 श्रीहरेःपुरतोविप्रतुलस्याश्चसमीपतः
 प्रदीपंसर्पिषापूर्णदद्याद्योभक्तिभावतः ७
 नभसिश्रीहरेःप्रीत्यैयातिसविष्णुमंदिरम्
 पापीयातिहरेर्धामसत्यमेतन्मयोदितम् ८
 स्नापयेच्चाच्युतंभक्त्यामधुक्षीरघृतादिभिः
 दद्यातिकनोहरिःप्रीतस्तस्मैसाधुजनायवै ९
 नैवेद्यंदेवदेवेशंपरमान्ननिवेदयेत्
 तस्यपुण्यंप्रसंख्यातुंनशक्तोवैचतुर्मुखः १०
 अर्चयित्वाहृषीकेशमेकादश्यांसमाहितः
 निष्प्राप्यगोमयंसम्यक्मंत्रवत्समुपासते ११
 गोमूत्रमंत्रवद्भूयोद्वादश्यांप्राशयेद्ब्रती
 क्षीरं तथात्रयोदश्यांचतुर्दश्यां तथादधि १२
 संप्राप्यपापशुद्ध्यर्थंलंघयित्वाचतुर्दिनम्
 पंचमेतुदिनेस्नात्वाविधिवत्पूज्यकेशवम् १३
 भोजयेद्ब्राह्मणान्भक्त्यातेभ्योदद्याच्चदक्षिणाम्
 ततो नक्तंसमश्नीयात्पंचगव्यंसुमंत्रितम् १४
 एवंकर्तुमशक्तोयःफलमूलंचभोजनम्
 कुर्याद्धविष्यंवाविप्रयथोक्तविधिनाहवै १५
 श्रीहरेःपंचकंविप्रकुर्याद्यस्तुलसीदलैः
 पूजयेत्तंसविज्ञेयःस्वयंनारायणःप्रभुः १६
 पुरात्रेतायुगेशूद्रोदस्युवृत्तिपरायणः
 नाम्नादंडकरोनित्यंधर्मनिंदांकरोतियः १७
 असत्यभाषीमित्रघ्नोवेश्याविभ्रमलोलुपः
 ब्रह्मस्वहारीक्रूरश्चपरस्त्रीगमनेरतः १८
 शरणागतहंताचपाखंडजनसंगभाक्
 गोमांसाशीसुरापश्चपरनिंदाकरःसदा १९
 विश्वासघातीज्ञातीनावृत्तिच्छेदीद्विजोत्तम
 दुष्टं सर्वेसमालोक्यतादृशंतद्गृहेद्विजः २०

आगताज्ञातयः क्रुद्धास्तस्यपापपरायणम्
 ज्ञातयऊचुः
 रेरेमूढदुराचारविनाशंप्रतिनीयते
 याप्रतिष्ठार्जितापूर्वैरस्माकंनिर्मलेऽन्वये २१
 इतिक्रुद्धाद्विजश्रेष्ठअपकीर्तिभयादपि
 पापिनांप्रवरंसर्वेतत्यजुस्तंकुलादरम् २२
 ततोगतोमहारण्यंविनष्टाखिलवैभवः
 कुर्यात्सदस्युभिः सार्द्धं दस्युकर्मनिरंतरम् २३
 पथिप्रगच्छतांतेषांभयाद्विप्रनखादितुम्
 प्राप्तं किंचित्क्षुधात्तास्तेगताश्चान्यस्थलंप्रति २४
 तत्रप्रविष्टास्तेसर्वेदृष्ट्वापुण्यजनान्बहून्
 धात्रीमूलेस्थितान्ब्रह्मन्वैष्णवान्द्विजसत्तमान् २५
 सर्वेतेदस्यवोविप्रगतादंडकरोऽपिसः
 तेषांपरिसरंगत्वाप्रणामंवैचकारह २६
 दंडकरउवाच
 क्षुधातोऽहद्विजश्रेष्ठाः प्राणायस्यंतिमेध्रुवम्
 ददध्वंखादितुं किंचिद्युष्माकंशरणंगतः २७
 आकर्यवचनंतस्यचोचुस्तेधर्मतत्पराः
 सर्वपापहरेत्वंचविख्यातेविष्णुपंचके २८
 कथमन्नखादितुंतेवांछात्वद्यहरेर्दिने
 विशेषंतेब्रूहि संज्ञाकातेभवतिसांप्रतम् २९
 सउवाचमुदाविप्रानाम्नादंडकरोप्यहम्
 सर्वपापसमायुक्तश्चोद्धारोमेकथंभवेत् ३०
 ऊचुस्तेवैव्रतंश्रेष्ठंकुरुष्वविष्णुपंचकम्
 विप्राणामाज्ञयाविप्रचकारविष्णुपंचकम् ३१
 सप्रेत्यचहरेःस्थानमारुह्यस्यंदनेवरे
 आसाद्यश्रीहरेरूपंतस्थौजन्मविवर्जितः ३२
 यइदंशृणुयाद्भक्त्याचारुयानंपापनाशनम्
 कोटिजन्मार्जितंपापंतस्यनश्यतितत्क्षणात् ३३

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखण्डेसूतशौनकसंवादेविष्णुपंचक-

माहात्म्यं नाम त्रयोविंशोऽध्यायः २३

चतुर्विंशतितमोऽध्यायः

शौनक उवाच

विदुषां वरतत्त्वज्ञकथयस्व महामते

इदानीं मम दानानां माहात्म्यं क्रमतो मुने १

सूत उवाच

क्षितिदानं मुनिश्रेष्ठदानानामुत्तमं मतम्

येन कृतं वै तद्दानं सर्वदानफलं मतम् २

क्षितिं ससस्यां यो दद्याद्ब्राह्मणाय द्विजोत्तम

विष्णुलोके सुखं भुंक्ते यावदिन्द्राश्चतुर्दश ३

पृथिव्यां जन्म चासाद्य सार्वभौमस्ततो नृपः

महीं सर्वाचिरं भुक्त्वा व्रजे द्वैश्रीहरेर्गृहम् ४

गोचर्ममात्रां भूमिं यः प्रयच्छति द्विजातये

स गच्छति हरेर्गेहं सर्वपापविवर्जितः ५

शतं गावो वृषश्चैको यत्र तिष्ठं त्ययं त्रिताः

गोचर्ममात्रां तां भूमिं प्रवदंति महर्षयः ६

भूमिनेता भूमिदाता द्वौ चापि स्वर्गगामिनौ

ग्राह्या भूमिर्द्विजैः प्राज्ञैस्त्यक्त्वा दानशतान्यपि ७

अज्ञानी भूसुरो यस्तु त्यजेद्भूमिं विमोहितः

प्रतिजन्मन्यसौ विप्रो भवेद्घात्यं तदुःखभाक् ८

अन्यतो यः समासाद्य दद्याद्भूमिं द्विजातये

तस्मै विप्रजगन्नाथो ददाति परमं पदम् ९

स्वदत्तां परदत्तां च मेदिनीं यो हरेद्द्विज

युक्तः कोटिकुलैर्याति नरकं चातिदारुणम् १०

हरेद्यो वै महीं विप्रदेवब्राह्मणयोरपि

न दृष्टानिष्कृतिस्तस्य कोटिकल्पशतैर्मुने ११

भूमिं यो परदत्तां चरत्क्षितिदमापतिर्द्विज

पुण्यं कोटिगुणं स्याद्वै तस्य दानं जनादपि १२

सप्तद्वीपां महीं दत्त्वा यत्पुण्यं प्राप्यते द्विज

तत्पुण्यं प्राप्नुयान्मर्त्यो धेनुं यच्छन्द्विजातये १३
 ददाति वृषभं यस्तु दरिद्राय कुटुंबिने
 सर्वपापविनिर्मुक्तो शिवलोकं सगच्छति १४
 तिलप्रमाणं स्वर्णयो ब्राह्मणाय प्रयच्छति
 हरेर्निकेतनं यातियुक्तः कोटिकुलैरपि १५
 यो दद्याद्रजतं विप्रसाधवे भूसुराय वै
 प्राप्नोति चंद्रलोकं च पिबेत्त्रामृतं सदा १६
 प्रवालं मौक्तिकं चैव हीरकं च मणितथा
 यो ददाति द्विजश्रेष्ठस्वर्गलोकं सगच्छति १७
 तुलापुरुषदानेन यत्पुण्यं लभते जनः
 शालग्रामशिलां दत्त्वा तस्मात्कोटिगुणं लभेत् १८
 सप्तद्वीपांश्चित्तिं दत्त्वा सशैलवनकाननाम्
 यत्पुण्यं लभते तद्वै शालग्रामशिलाप्रदः १९
 शालग्रामशिलां यो वै दद्याद्भूमिसुराय च
 तेन विप्रप्रदत्तानि भुवनानि चतुर्दश २०
 तुलापुरुषदानं यः करोति द्विजपुंगव
 जनन्याश्चोदरे तस्य पुनर्जन्म न विद्यते २१
 सालंकारांश्च द्विजश्रेष्ठकन्यां यच्छतियो नरः
 सगच्छेद्ब्रह्मसदनं पुनर्जन्म न विद्यते २२
 कन्याविक्रयिणो नास्ति नरकान्निष्कृतिः पुनः
 कन्यादानकृतो नास्ति स्वर्गादागमनं पुनः २३
 उपानहौ वातपत्रं यो ददाति द्विजातये
 प्रेत्य चेंद्रपुरं गत्वा वसेत्कल्पचतुष्टयम् २४
 वस्त्रं यच्छतियो दिव्यं साधवे वै द्विजायते
 स्वर्गे दिव्यांबरधरश्चिरं तिष्ठेद्द्विजोत्तम २५
 धेनुं पुरातनीं यच्छेद्ब्रह्मन् च जरितं द्विज
 नूत्नारजोवतीं कन्यां सगच्छेन्निरयंतथा २६
 कन्याविक्रयिणो ब्रह्मन्नपश्येत्लपनंबुधः
 दृष्ट्वा चाज्ञानतो वापि कुर्यान्मार्तंडदर्शनम् २७
 फलदातानरोगच्छेत्रिदिवं च द्विजोत्तम

भुंक्तेकल्पसहस्राणिफलंतत्रामृतोपमम् २८
 शाकंयच्छतियोमर्त्योशिवस्यभवनंद्विज
 यातिकल्पद्वयंभुंक्तेदुर्लभंपायसंसुरैः २९
 घृतदोदधिदशैवतक्रदोदुग्धदस्तथा
 विष्णोर्निकेतनंगत्वासुधापानंकरोतिसः ३०
 गंधदःपुष्पदशैवमर्त्योयातिसुरालयम्
 तिष्ठेद्युगसहस्राणिगंधपुष्पविभूषितः ३१
 शय्यादानंदानसारंब्राह्मणायददातियः
 सयातिब्रह्मसदनंपर्य्यकेशेरतेचिरम् ३२
 पीठदातादीपदातासर्वदुष्कृतवर्जितः
 स्वर्गेशिंहासनेतिष्ठेज्ज्वलद्दीपावलीवृतः ३३
 तांबूलंयोनरोदद्याद्भूमिंभुंक्तेऽखिलांसुखम्
 स्वर्गदेवांगनाक्रोडेसुप्तस्तांबूलमत्तिवै ३४
 विद्यादानंदानवरंकरोतियोनरोत्तमः
 प्रेत्यससन्निधिंविष्णोस्तिष्ठेद्युगशतत्रयम् ३५
 प्राप्यज्ञानंततस्तत्रदुर्लभंवैद्विजर्षभ
 दुर्लभंमोक्षमाप्नोतिश्रीहरेःकृपयाद्विज ३६
 अनाथंदुःखितंविप्रंपाठयेद्वैनरोत्तमः
 श्रीहरेर्भवनंयातिपुनर्जन्मविवर्जितः ३७
 योनरःपुस्तकंदद्याद्भक्तिश्रद्धासमन्वितः
 प्रतिवर्णलभेत्पुण्यंकपिलाकोटिदानजम् ३८
 मधुदोगुडदशैवमर्त्योयातीक्षुसागरम्
 लवणप्रदोनरोयातिवारुणंलोकमेवच ३९
 सर्वेषामेवदानानामन्नंवारिद्विजोत्तम
 तत्त्वज्ञैर्मुनिभिःसर्वैःप्रवरंवैप्रकीर्तितम् ४०
 अन्नंवारिद्विजश्रेष्ठयेनदत्तंमहीतले
 तेनदत्तानिदानानिसर्वाणिचद्विजर्षभ ४१
 अन्नदोयोनरोविप्रप्राणदश्चप्रकीर्तितः
 तस्मात्समस्तदानानामन्नदोलभतेफलम् ४२
 यथाचान्नंतथावारिद्वेतुल्येचप्रकीर्तिते

वारिणाचविनाचान्नसिद्धंनस्याद्द्विजोत्तम ४३
 क्षुधातृषाद्विजव्याघ्रद्वेचतुल्येप्रकीर्तिते
 अतश्चान्नंचतोयंचश्रेष्ठरंपोक्तंबुधैरपि ४४
 अन्नदानंचित्तौब्रह्मन्येकुर्वन्तिनरोत्तमाः
 सर्वपापविनिर्मुक्तागच्छंतिहरिमंदिरम् ४५
 यावंत्यन्नानिभोविप्रयच्छतिक्षितिमंडले
 ब्रह्महत्याश्चतावंत्योनश्यंत्येवतपोधन ४६
 यच्छतांचान्नदानानिशरीराणिचपातकम्
 गात्राणिगृह्णतांत्यक्त्वासहसायांतिशौनक ४७
 अतःपापिष्ठचान्नानिनगृह्णन्तिमनीषिणः
 गृह्णन्तिमोहाद्येमूढाभवंतिपापभागिनः ४८
 कुर्याद्भूमिष्ठमुदकंचैकंभोद्विजसत्तम
 सर्वपापैर्विनिर्मुक्तोब्रजेत्सहरिमंदिरम् ४९
 प्रयत्नेनद्विजश्रेष्ठकर्तव्योधनसंचयः
 संचितंचधनंब्रह्मन्दानकर्मणिविज्ञिपेत् ५०
 रणंतियेचकार्पण्याद्धनंतेचातिदुःखिनः
 अंतैसर्वधनंत्यक्त्वानिःस्वागच्छंतिभोमुने ५१
 मानवायेसदादानंदत्वादत्त्वादरिद्रति
 दरिद्रास्तेनविज्ञेयानरलोकेमहेश्वराः ५२
 परलोकेद्विजव्याघ्रसाधुसंयमवर्जिते
 निर्दयेबंधुहीनेचनदत्तंनोपतिष्ठते ५३
 स्थितेधनेनरोयोवैनाशनातिनददातिसः
 दरिद्रइवविज्ञेयःप्रेत्यनिश्वासमुत्सृजेत् ५४
 तपसोऽपिवरंदानंप्रोक्तंचतत्त्वदर्शिभिः
 अतोयत्नाद्द्विजश्रेष्ठदानकर्मसमाचरेत् ५५
 दातादानंनदद्याद्वैसमुत्सृज्यद्विजातये
 सयातिनिरयंघोरंसर्वजंतुभयावहम् ५६
 दानंदाताप्रतिग्राहीनस्मरेच्चनयाचते
 निरयेचोभयोर्वासोयावच्चंद्रदिवाकरौ ५७
 ब्रह्महत्यादिपापानियानिवैद्विजसत्तम

तानिदानेनहन्यंतेतस्माद्दानंसमाचरेत् ५८

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखंडेसूतशौनकसंवादे

चतुर्विंशतितमोऽध्यायः २४

पंचविंशतितमोऽध्यायः

शौनकउवाच

श्रीपदंविष्णुचरितंसर्वोपद्रवनाशनम्
सर्वपापक्षयकरंदुष्टग्रहनिवारणम् १
विष्णुसान्निध्यदंचैवचतुर्वर्गफलप्रदम्
यःशृणोतिनरोभक्त्याचांतेयातिहरेर्गृहम् २
नामोच्चारणमाहात्म्यंश्रूयतेमहदद्भुतम्
यदुच्चारणमात्रेणनरोयायात्परंपदम् ३
तद्वदस्वाधुनासूतविधानंनामकीर्तने

सूतउवाच

शृणुशौनकवक्ष्यामिसंवादंमोक्षसाधनम् ४
नारदःपृष्टवान्पूर्वकुमारंतद्वदामिते
एकदायमुनातीरेनिविष्टंशांतमानसम् ५
सनत्कुमारंप्रच्छन्नारदोरचिताञ्जलि
श्रुत्वानानाविधान्धर्मान्धर्मव्यतिकरांस्तथा ६
श्रीनारदउवाच

योऽसौभगवताप्रोक्तोधर्मव्यतिकरोनृणाम्
कथंतस्यविनाशःस्यादुच्यतांभगवत्प्रिय ७

श्रीसनत्कुमारउवाच

शृणुनारदगोविंदप्रियगोविंदधर्मवित्
यत्पृष्टंलोकनिर्मुक्तिकारणंतमसःपरम् ८
सर्वाचारविवर्जिताःशठधियोव्रात्याजगद्वञ्चकाः
दंभाहंकृतिपानपैशुनपराःपापाश्चयेनिष्ठुराः ९
येचान्येधनदारपुत्रनिरताःसर्वेऽधमास्तेऽपिहि
श्रीगोविंदपदारविंदशरणाःशुद्धाभवंतिद्विज १०
तमपिदेवकरंकरुणाकरस्थविरजंगममुक्तिकरंपरम्

अतिचरंत्यपराधपराजनायइहतान्वपतिध्रुवनामहि ११
 सर्वापराधकृदपिमुच्यतेहरिसंश्रयः
 हरेरप्यपराधान्यःकुर्याद्द्विपदपांसनः १२
 नामाश्रयःकदाचित्स्यात्तरत्येवसनामतः
 नाम्नोहिसर्वसुहृदोऽह्यपराधात्पतत्यधः १३
 श्रीनारदउवाच
 केतेऽपराधाविप्रेन्द्रनाम्नोभगवतःकृताः
 विनिघ्नंतिनृणांकृत्यंप्राकृतंह्यानयंतिच १४
 श्रीसनत्कुमारउवाच
 सतांनिंदानाम्नःपरममपराधंवितनुते
 यतःख्यातियांतंकथमुसहतेतद्विगरहाम्
 शुभस्यश्रीविष्णोर्यइहगुणनामादिसकलं
 धियाभिन्नंपश्येत्सखलुहरिनामाहितकरः १५
 गुरोरवज्ञाश्रुतिशास्त्रनिंदनंतथार्थवादोहरिनाम्निकल्पनम्
 नामापराधस्यहिपापबुद्धिर्नविद्यतेतस्ययमैर्हिशुद्धिः १६
 धर्मव्रतत्यागहुतादिसर्वशुभक्रियासाम्यमपिप्रमादः
 अश्रद्धधानोविमुखोऽप्यश्रवण्यश्चोपदेशःशिवनामापराधः १७
 श्रुत्वापिनाममाहात्म्यंयःप्रीतिरहितोऽधमः
 अहंममादिपरमोनाम्निसोऽप्यपराधकृत् १८
 एवंनारदशंकरेणकृपयामह्यंमुनीनांपरं
 प्रोक्तंनामसुखावहंभगवतोवर्ज्यंसदायत्ततः
 येज्ञात्वापिनवर्जयंतिसहसानाम्नोऽपराधान्दश
 क्रुद्धामातरमप्यभोजनपराःखिद्यंतितेबालवत् १९
 अपराधविमुक्तोहिनाम्निजप्तंसदाचर
 नाम्नैवतवदेवर्षेसर्वसेत्स्यतिनान्यतः २०
 श्रीनारदउवाच
 सनत्कुमारप्रियसाहसानांविवेकवैराग्यविवर्जितानाम्
 देहप्रियार्थात्मपरायणानांमुक्तापराधाःप्रभवंतिनःकथम् २१
 श्रीसनत्कुमारउवाच
 जातेनामापराधेतुप्रमादेतुकथंचन

सदासंकीर्तयन्नामतदेकशरणोभवेत् २२
नामापराधयुक्तानां नामान्येवहरंत्यघम्
अविश्रांतिप्रयुक्तानितान्येवार्थकराणियत् २३
नामैकंयस्यचिह्नंस्मरणपथगतंश्रोत्रमूलंगतंवा
शुद्धंवाऽशुद्धवर्णव्यवहितरहितं तारयत्येवसत्यम्
तच्चेदेहद्रविणजनितालोभपाखण्डमध्ये
निक्षपंस्यान्नफलजनकंशीघ्रमेवात्रविप्र २४
इदंरहस्यंपरमंपुरानारदशंकरात्
श्रुतंसर्वाशुभहरमपराधनिवारकम् २५
विदुर्विष्णवभिधानंयेह्यपराधपरानराः
तेषामपिभवेन्मुक्तिःपठनादेवनारद २६
नाम्नोमाहात्म्यमखिलंपुराणेपरिगीयते
ततःपुराणमखिलंश्रोतुमर्हसिमानद २७
पुराणश्रवणेश्रद्धायस्यस्याद्भ्रातरन्वहम्
तस्यसाक्षात्प्रसन्नःस्याच्छिवोविष्णुश्चसानुगः २८
यत्स्नात्वापुष्करेतीर्थेप्रयागेसिंधुसंगमे
तत्फलंद्विगुणंतस्यश्रद्धयावैशृणोतियः २९
येपठंतिपुराणानिशृणवंतिचसमाहिताः
प्रत्यक्षरंलभंत्येतेकपिलादानजंफलम् ३०
अपुत्रोलभतेपुत्रंधनार्थीलभतेधनम्
विद्यार्थीलभतेविद्यांमोक्षार्थीमोक्षमाप्नुयात् ३१
येशृणवंतिपुराणानिकोटिजन्मार्जितंखलु
पापजालंतुतेहत्वागच्छंतिहरिमंदिरम् ३२
पुराणवाचकंविप्रंपूजयेद्भक्तिभावतः
गोभूहिरण्यवस्त्रैश्चगंधपुष्पादिभिर्मुने ३३
कांस्यैर्विनिर्मितंपात्रंजलपात्रंमुदान्वितः
कर्णकुंडलकंचैवमुद्रिकांस्वर्णनिर्मिताम् ३४
आसनंतुतथादद्यात्पुष्पमाल्यंतपोधन
वित्तशाठ्यंनकुर्वीतदानंहीनफलंयतः ३५
पुराणंवाचयेद्विप्रसर्वकामार्थसिद्धये

सुवर्णरजतं वस्त्रं पुष्पमाल्यं तु चंदनम् ३६
दद्याद्योपुस्तकं भक्त्या सगच्छेद्धरिमंदिरम्
कुर्वति विधिना नेन संपूर्णं पुस्तकं च ये
तेषां नामानि लिपेत चित्रगुप्तोऽचनाद्विज ३७

इति श्रीपाद्मे महापुराणे ब्रह्मखण्डे सूतशौनकसंवादे
पंचविंशतितमोऽध्यायः २५

षड्विंशतितमोऽध्यायः

शौनक उवाच

श्रोतुमिच्छामि ते प्राज्ञकथयस्व समूलकम्
प्रतिज्ञापालने पुण्यं खंडने किंच किल्बिषम् १
अनृते शपथे किं वा सत्ये किंचिद्भवेन्मुने
दक्षिणं किं करं दत्त्वा कृपां कृत्वा कृपार्णव २

सूत उवाच

शृणुष्व मुनिशार्दूलकथयामि समूलतः
वैष्णवानां त्वमग्रयोऽसि सर्वलोकहितेरतः ३
धेनूनां तु शतं दत्त्वा यत्फलं लभते नरः
तस्मात्कोटिगुणं पुण्यं प्रतिज्ञापालने द्विज ४
प्रतिज्ञाखंडनान्मूढो निरयंयातिदारुणम्
शतमन्वंतरं यावत्पच्यते नात्र संशयः ५
ततोऽत्र जन्मचासाद्यनिर्धनस्य निकेतने
अन्नवस्त्रैर्विहीनः स्यात्क्लेशी चापि स्वकर्मणा ६
सत्येन शपथं कुर्याद्दिवाग्निगुरुसन्निधौ
तावद्दहतैवैगात्रं विष्णोर्वैशोनलुप्यते ७
मिथ्यायां शपथे विप्रकिमहं वच्मि सांप्रतम्
शतमन्वंतरं विप्रनिरयं मिथ्यया किमु ८
निर्माल्यं श्रीहरेः स्पृष्ट्वा सत्येन मुनिपुंगव
गृहीत्वा पुरुषान् सप्तपच्यते निरये चिरम् ९
कदाचिज्जन्मसंप्राप्य कुष्ठी च प्रतिजन्मनि
सत्येनैवं भवेद्विप्रानृते वै किमुच्यते १०

योमर्त्योदक्षिणंदत्त्वाकरंतत्प्रतिपाल्यते
 तस्यप्राप्तिर्भवेत्कृष्णःसत्यंसत्यंवदाम्यहम् ११
 करंदत्त्वातुयोमर्त्योवचनस्यचपालनम्
 तावन्नकुर्यात्पितरःप्राप्नुवंतिचयातनाम् १२
 स्वयंतुमुनिशार्दूलनिरयंचातिदारुणम्
 उद्धारंकोटिपुरुषैर्मृतोयातिनसंशयः १३
 शौनकउवाच

कृष्णप्राप्तिःपुराकस्यकरस्यप्रतिपालनात्
 दक्षिणस्यमुनेब्रूहिश्रोतुमिच्छामिसादरात् १४
 सूतउवाच

पुराकिंचित्पुरेशूद्रोनाम्नासीद्वीरविक्रमः
 ब्रह्माशीपृथुलांगश्चबहुवक्तातिसुंदरः १५
 धनवान्पुत्रवान्सभ्योविद्वान्सर्वजनप्रियः
 विप्राणामतिथीनांचपूजकःसर्वदैवतु १६
 पितृभक्तोद्विजश्रेष्ठप्रतिज्ञापालकःसदा
 वाचांगुरुजनानांचपालकोहरिसेवकः १७
 एकदासुंदरोगेहंश्वपचस्तस्यछद्मना
 प्राप्तोद्धृत्वाब्राह्मणस्यरूपंवैतरुणःसुधीः १८
 ब्राह्मणउवाच

शृणुमेवचनंधीरममजायामृताशुभा
 किंकरोमिक्वगच्छामिकथयाद्यानुकंपया १९
 विवाहंयोजनःकुर्याद्ब्राह्मणंचविशेषतः
 किंचदानैःकिंचतीर्थैःकिंचयज्ञैर्ब्रतकोटिभिः २०
 इतिश्रुत्वात्वसौविप्रंचोक्तवान्वीरविक्रमः
 शृणुमेवचनंब्रह्मन्बालास्तिममकन्यका २१
 यदिच्छातेभवेद्विप्रदास्यामिविधिपूर्वकम्
 नयमेदक्षिणंहस्तंदास्यामिचान्यथानहि २२
 तस्यैतद्वचनंश्रुत्वाजग्राहदक्षिणंकरम्
 श्वपचोहर्षयुक्तोवैप्रोवाचवचनंत्विति २३
 ब्राह्मणउवाच

कृत्वाशुभक्षणंमह्यंदेहिकन्यांशुभान्विताम्
विलंबेबहुविघ्नस्यादितिशास्त्रेषुनिश्चितम् २४
वीरविक्रमउवाच

तुभ्यंश्वःकन्यकांब्रह्मन्दास्यामिनास्तिचान्यथा
दक्षिणंचकरंदत्वानकुर्यात्पुरुषाधमः २५

सूतउवाच

ब्राह्मणंकृष्णशर्माणंचाहूयाकथयन्मुने
पुरोहितमिदंसर्वप्रोवाचसंविदंद्विज २६
कथंविप्रायतेकन्यांशूद्रायदातुमिच्छसि
अज्ञातायाकुलीनायनददस्वविशेषतः २७

ऊचुस्तज्जातयःसर्वेजनकाद्यास्तपोधन
अस्माकंवचनंतातशृणुष्ववीरविक्रम २८

नज्ञायतेकुलंयस्यदेशगोत्रधनंतथा
शीलंवयस्तस्यकन्यास्वजनैर्नचदीयते २९

सउवाचद्विजश्रेष्ठदत्तंमेदक्षिणंकरम्
कदाचिदन्यथाकर्तुंनशक्नोमिचसर्वथा ३०

इत्युक्त्वातान्सविप्रायकन्यांदातुंप्रचक्रमे
दृष्ट्वेतिज्ञातयःसर्वेविस्मयमद्भुतंययुः ३१

सत्यंतद्वचनंश्रुत्वाशंखचक्रगदाधरः
आविर्बभूवसहसाचारुह्यगरुडंमुने ३२

श्रीभगवानुवाच

धन्यंतेचकुलंधर्मोधन्यस्तेजननीपिता
धन्यंतेवचनंसत्यंधन्यंतेदक्षिणंकरम् ३३

धन्यंकर्मचतेजन्मत्रैलोक्येनैवविद्यते
एवंतेकर्मणासाधोचोद्धारंकुरुषेकुलम् ३४

सूतउवाच

एवंब्रुवतिश्रीकृष्णोविमानंस्वर्णनिर्मितम्
आगतंहरिगणैर्युक्तंसर्वत्रगरुडध्वजम् ३५

सर्वतस्यकुलंब्रह्मन्सश्वपाकपुरोहितम्
रथेचारोपयामासशंखपद्मधरःस्वयं ३६

गृहीत्वातान्हरिःसर्वान्गतोवैकुण्ठमंदिरम्
 तत्रतस्थौचिरंतेचकृत्वाभोगंसुदुर्लभम् ३७
 वचनंलंघयेद्यस्तुयस्तुवादन्निशंकरम्
 सकुलोनिरयंयातिसत्यंसत्यंवदाम्यहम् ३८
 तस्यान्नंतुजलंब्रह्मन्नग्राह्यंपितृदैवतैः
 त्यक्त्वाधर्मो गृहंतस्यभीत्यायातिद्विजोत्तम ३९
 दत्वाशांयोजनःकुर्यान्नैराशयंचैवमूढधीः
 सस्वकान्कोटिपुरुषान्गृहीत्वानरकंब्रजेत् ४०
 वचनंलंघयेद्यस्तुधर्मस्तस्यविलंघति
 नृपाग्रितस्करैर्विप्रसत्यंसत्यंसुनिश्चितम् ४१
 स्वर्गोत्तरमिमंसम्यक्श्रुत्वास्वर्गोत्तरंब्रजेत्
 जीवन्मुक्तस्त्वहामुत्रकृष्णारुख्यंधामचोत्तमम् ४२

इति श्रीपाद्मेमहापुराणेब्रह्मखण्डेसूतशौनकसंवादे
 षड्विंशतितमोऽध्यायः २६

इति स्वर्गोत्तरापरनामकं ब्रह्मखण्डं संपूर्णम्
 इति श्री पाद्मे महापुराणे चतुर्थं ब्रह्मखण्डं समाप्तम्